

SCALA PARADISI

АКАДЕМИКУ ДИМИТРИЈУ БОГДАНОВИЋУ
У СПОМЕН

СЛОВЕНСКИ И СРПСКИ СРЕДЊИ ВЕК
Књига 1

ACADEMIA SCIENTIARUM ET ARTIUM SERBICA

SECTIO GLOTTOLOGICA ET LITTERARIA

COLLEGIUM PALAEOSLAVICUM
SLAVICA ET SERBICA MEDIAEVALIA

Volumen I

SCALA PARADISI
SCRIPTA IN MEMORIAM
DEMETRII BOGDANOVIĆ VIRI ACADEMICI
1986–2016

Acceptum in Sectionis glottologicae et litterariae conventu vi, die xxvi mensis
Iunii, anno mmxviii, auctoribus Jasmina Grković-Major, Academiae socia
ordinaria et Anatolij Arkadjevič Turilov, Academiae socio extraneo

Redactores

Anatolij Arkadjevič Turilov, Academiae socius extraneus, Tatjana Subotin-Golubović,
univ. profestrix, Irena Špadijer, univ. profestrix, Nataša Dragin, univ. profestrix,
mag. Dušica Grbić et Katarina Mano-Zisi

BELGRADI
MMXVIII

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ОДЕЉЕЊЕ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

СТАРΟΣЛОВЕНСКИ ОДБОР
СЛОВЕНСКИ И СРПСКИ СРЕДЊИ ВЕК

Књига 1

SCALA PARADISI

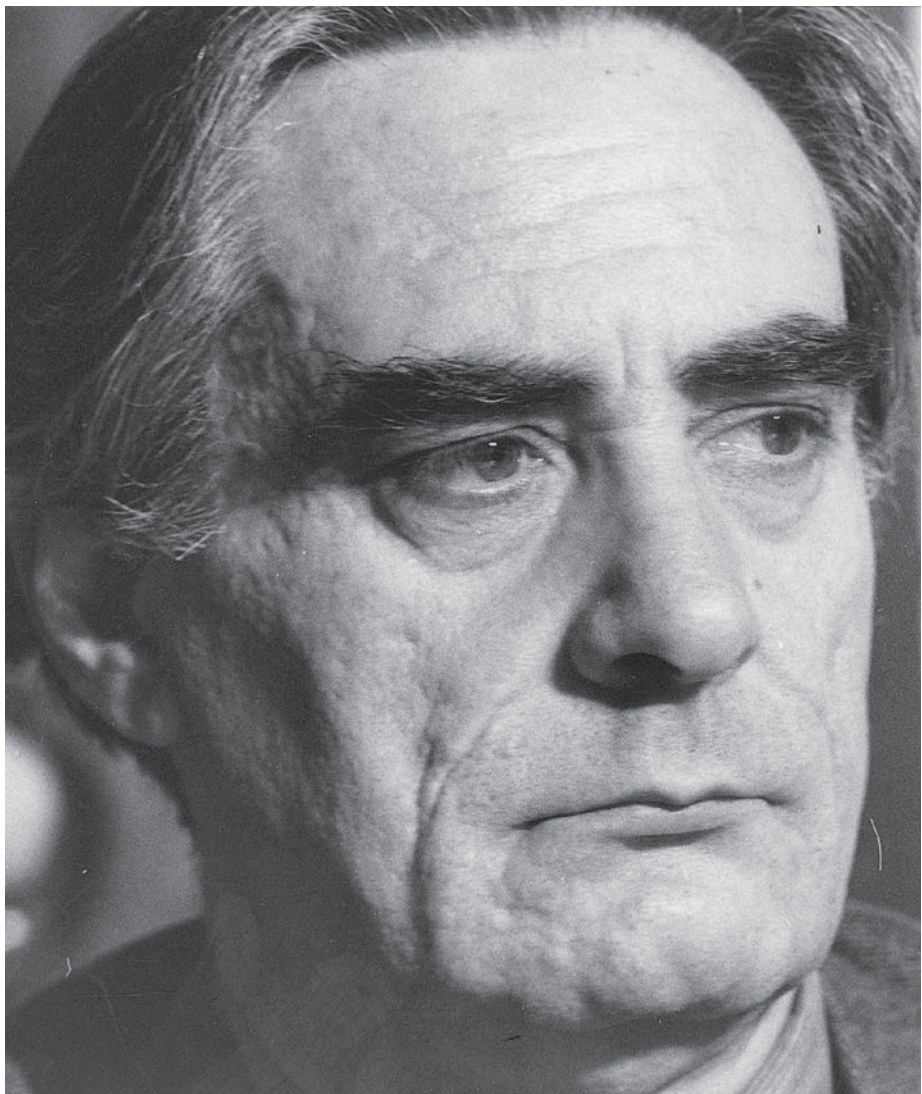
АКАДЕМИКУ ДИМИТРИЈУ БОГДАНОВИЋУ
У СПОМЕН
1986–2016

Примљено на VI скупу Одељења језика и књижевности, од 26. јуна
2018. године, на основу реферата академика Јасмине Грковић-Мејџор
и иностраног члана Анатолија Аркадјевича Турилова

Уредници

Анатолиј Аркадјевич Турилов, инострани члан САНУ, проф. др Татјана
Суботин-Голубовић, проф. др Ирена Шпадијер, проф. др Наташа Драгин,
мр Душица Грбић и Катарина Мано-Зиси

БЕОГРАД
2018

Luigi Forgasoli

Димитрије Богдановић (из породичне архиве)

УВОДНА РЕЧ

Академик Димитрије Богдановић (1930–1986), по образовању теолог и правник, оставио је својим делом блистави траг у српској медијевистици. Био је свестрани проучавалац српске средњовековне духовне културе и књижевности, као и српског рукописног наслеђа у целини, сагледавајући их из различитих углова и тиме утирући пут у многим областима истраживања. Као начелник Археографског одељења Народне библиотеке Србије и професор на Одељењу за историју Филозофског факултета у Београду несребично је преносио знање млађим генерацијама, образујући многе нараштаје научних посленика.

У научном раду значајну пажњу посветио је византијским темељима српске средњовековне културе и рецепцији византијске књижевности. Једна од омиљених тема била му је Лествица светог Јована Лествичника. Објавио је њен превод, као и монографију *Јован Лествичник у византијској и старој српској књижевности*, засновану на докторској дисертацији. У жељи да корене српске духовности приближи савременицима писао је у више наврата о исихазму, посебно о неоплатонизму у исихастичкој књижевности код Срба, о социјалној теологији Јована Златоустог, о Светим оцима и учитељима цркве, рецепцији византијског богословља у Србији XIV и XV века, о књижевности као чиниоцу интеграције византијско-словенског Балкана, о византијском књижевном канону у српским службама средњег века. Редиговао је превод *Поетике рановизантијске књижевности* Сергеја С. Аверинцева, обогативши књигу врсним предговором *На њушевима ѿеоријској проучавања рановизантијске књижевности*. У низу прилога посвећених појединим питањима средњовековне књижевности у Срба издвајамо студију *Развој жанрова у српској књижевности XIII века*, као и више од стотину одредница у *Речнику књижевних ѿермина*. Средњовековној култури приступао је као целини, заснованој на јединственом погледу на свет, те је писао и о односу књижевности и ликовне уметности. „Закон лепоте као свеопшта норма људског постојања захтевао је да буде исказан и у стварању писаном речју“, изрекао је једном приликом. Своја књижевнотеоријска и историјскокњижевна проучавања крунисао је поглављима у вишетојној *Историји српског народа* и књигом *Стара српска књижевност*.

Хвале је вредна и његова посвећеност приређивању, критичком издавању и превођењу старих споменика. Учествовао је у припреми прва два тома издања *Законика цара Стефана Душана*, у којима је објављено шест преписа овога текста, објавио *Софијску службу светом Сави, Карејски њишик светиога Саве, Србљак. Службе, канони, аканџисџи*, I–IV (у сарадњи са Ђорђем Трифуновићем), Теодосијево *Жиџије Пеџра Коришког, Жиџије Ђорђа Краџовца, Еџисџолије кир-Силуанове, те Маџичин аџосџол*. Саставио је и данас у издавању споменика незаобилазни текст *Правила за криџичка издања сџарих срџских џисаца*. Био је и један од покретача едиџије *Сџара срџска књџжевносџи*, чији је циљ био да дела средњег века кроз преводе приближи савременом читаоцу. Са својим учитељем Владимиром А. Мошином приредио је критичко издање Вуковог превода *Новог завџеџа* у оквиру *Сабраних дела Вука Караџића*.

Пажњу је посвећивао и проблемима текстологије и лексикографије. У овој области драгоцени су његови радови *Тексџолошко изучавање џравних сџоменика средњовековне Срџије, Недиблијска џрађа у речнику сџарословенског језика срџске редакџије* и *О неким џиџањима лексикоџрафске обраде јужнословенских ћирилских сџоменика срџске редакџије*.

Проучавао је српско писано наслеђе у многим рукописним збиркама (Хиландар, Савина, Библиотека Епархије арадске, Дечани, Пећка патријаршија, Никољац, Цетињски манастир и др.). Продубио је приступ који је усвојио од Владимира А. Мошина на пољу археографије и палеографије, а своја начела изложио је у програмском раду *Меџод оџиса рукоџиса у Археоџрафском одељењу Народне дџблиоџеке СР Срџије у Беоџраду*. Поред више прилога у којима је изнео резултате својих истраживања (*Сџара срџска рукоџисна књџа и џроблем реконсџрукџије њених фондова, Ѓирилска џалеоџрафија и кодиколоџија у Јуославији, Персџекџиве књџжевносџоријских исџраживања у збиркама словенских рукоџиса Свеџе Горе, Археоџрафски џројекџи у Срџији* итд.), објавио је и две монографске синтезе: *Канџалог ћирилских рукоџиса манасџира Хиландара, I–II*, и *Инвенџар ћирилских рукоџиса у Јуославији (XI–XVII века)*.

„Био је то човек сасвим изузетних особина“, написала је академик Ирена Грицкат, један од његових блиских сарадника. Красили су га, како каже, велика интелектуална и духовна острашћеност, многострана и необична знања, моћ усредсређивања, организаторска умешност, тактични приступ саговорницима, дар лепе речи, мирна углаћеност, те јасноћа и брзина мишљења. „Он је, по некој особеној интуиџији, по дубоко проџуховљеној поистовећености са предметом свога рада, био непоновљив.“

Академик Димитрије Богдановић је, поред бројних дужности које је имао у Српској академији наука и уметности, био оснивач и први председник Старословенског одбора, утемељеног 1982. године. У знак захвалности за наслеђе које нам је оставио и поштовања према његовом неуморном раду, едицију Старословенског одбора САНУ *Словенски и српски средњи век (Slavica et Serbica mediaevalia)* започињемо њему посвећеном споменицом.

Академик Јасмина Грковић-Мејдор

ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ И РУКОПИСНО НАСЛЕЂЕ

СЛОВО (ПСЕУДО-)НЕКТАРИЈА ЦАРИГРАДСКОГ
„IN THEODORUM MARTYREM“ (CPG 4300; BHG 1768)
У СРПСКОСЛОВЕНСКОМ ПРЕВОДУ¹

ЈОХАНЕС РАЈНХАРТ

Апстракт. – Слово Нектарија Цариградскога на празник мученика Теодора (CPG 4300; BHG 1768) било је преведено не само на арапски, грузијски и јерменски већ, такође двапут, и на црквенословенски језик. Један превод је настао у Бугарској, а други у Србији, вероватно у јужним српским крајевима током XIV века. У овом чланку се издаје српскословенски превод, те анализира његов језик.

Кључне речи: српскословенска књижевност, преводи са грчког језика, јужноспски говори, Нектарије Цариградски, двоструки преводи

Слово Нектарија Цариградског на празник мученика Теодора (CPG 4300; BHG 1768) према информацији у *Clavis patrum graecorum* било је преведено на јерменски, грузијски и арапски. Осим тога постоје такође два словенска превода,² који засад нису били издани. У овом чланку ће један од њих, наиме превод на српскословенски, бити издан и анализиран.

Нектарије је од 381. године до смрти 397. године био цариградски патријарх и претходник Јована Златоустог на патријаршијском престолу. Према подацима у *Clavis patrum graecorum* постоје само два његова дела – осим споменутог слова наводи се и Похвала светом Стефану (CPG 4301), која се очувала само у јерменском преводу. *Bibliotheca hagiographica graeca* оспорава му ауторство овог слова, те је то можда разлог што његовог имена нема у неколико приручника из византијске историје књижевности и патристике.

Најстарија верзија Слова, чији оригинал, као што је управо речено, не одговара грчком тексту CPG 4300/BHG 1768, постоји само у

* Јоханес Рајнхарт, Институт за славистику, Универзитет у Бечу
johannes.reinhart@univie.ac.at

¹ Захваљујем Археографском одељењу Народне библиотеке Србије и његовој бившој начелници проф. др Татјани Суботин-Голубовић за слање копија из рукописа Народне библиотеке бр. 26.

² Најстарији, источнословенски текст, није превод текста CPG 4300 / BHG 1768. Нисам успео да пронађем грчки оригинал овог текста.

источнословенским преписима; најстарији рукописи су из XIV в. (РГБ, ф. 304 [СТЛ], бр. 9, 9r21–14r12; Поч.: *Иѣко много мноѡжьство блѣти твоѡа їи достоинно намѣ съ двѣомѣ плѣмѣ днѣ похвалити їа*). Други преписи ове верзије³: ГИМ, Чуд. бр. 20 (XIV в.); РГБ, МДА, фундам., бр. 48 (1477–1479)⁴; РГБ, Егор., бр. 279 (XV в.)⁵; РНБ, Солов., бр. 1051/1160 (XV в.); РГБ, Егор., бр. 565 (XV/XVI в.); РГБ, Ундол., бр. 558 (XV/XVI в.); РНБ, Погод., бр. 952 (1542); ИРЛИ, Величко, бр. 1 (1511–1512). На темељу лексиколошких критеријума сматра се да је превод ове верзије источнословенски (Пичхадзе 2011, 32, 57–59), те је вероватно већ настао у Кијевском раздобљу.

Два јужнословенска превода су знатно млађа, они су настали током XIV в., најраније у XIII в. Један од ова два превода посведочен је у великом броју преписа (почетак према српскословенском рукопису Cod. Vindob. slav. бр. 31 [XV в.]: *Кољ много мноѡжьство блѣости твоѡе їи. правѣдно намѣ їѣ днѣ съ двѣомѣ прокѣшати пѣсьнно*):

1. Беч, Cod. Vindob. slav. бр. 31 (српскослов., XV в.; Birkfellner 1975, 147, П/48), лл. 380r–393r.
2. Санкт Петербург, РНБ, Гильф. 34 (средњобуг., крај XIV в.; Зборник слова и поука; Христова и др. 2009, 144, бр. 62), лл. 196v–202r.
3. Рум. академија наука, бр. 152 (средњобуг.-молд., XV в.; Recueil des fêtes de l'année; Mircea 2005, 134, бр. 696), л. 310r.
4. Рум. академија наука, бр. 300 (српскослов., XVI в.; Recueil Grand carême; Mircea 2005, 134, бр. 696), л. 253r.
5. Драгомирна, 1813 (средњобуг.-молд., крај XV в.; Recueil Grand carême, IIe partie; Mircea 2005, 134, бр. 696), л. 11r.
6. Лавов, Львівська наукова бібліотека им. В. Стефаника, Збирка А. С. Петрушевича, бр. 2 (средњобуг.-молд., XVII в.; Панигирик мин. за фебр. – мај; Свенцицький 1906, 109; Иванова 2008, 473), л. 18r–24v.
7. Хиландар, бр. 431 (средњобуг., XVI в., Зборник житија и слова; Богдановић 1978, 165; Турилов, Мошкова 1999, 310сл., бр. 783; Иванова 2008, 473), л. 261r–270v.
8. Хиландар, бр. 404 (средњобуг., XIV в.; Маргарит; Богдановић 1978, 158; Турилов, Мошкова 1999, 386сл., бр. 979), л. 107.
9. Хиландар, бр. 410 (српскослов., 1632; Златоуст Аверкијев; Богдановић 1978, 160; Турилов – Мошкова 1999, 386, бр. 978), л. 207v.

³ Ćertorickaја 1994, 139.

⁴ Турилов 1986, 79, № 332.

⁵ Исто, 152, № 1351.

10. Москва, ГИМ, Воскр., бр. 105 (средњобуг., XIV/XV в.; Зборник поука; Амфилохий 1875, 149), л. 149v–155 (26/2).
11. Дечани, бр. 89 (српскослов., крај XIV в.; Златоуст посни; Богдановић 1982, 43 [бр. 421], Богдановић и др. 2011, 361), л. 231–238v (34/2).
12. Дечани, бр. 97 (српскослов., почетак XVI в.; Златоуст; Богдановић 1982, 43 [бр. 426]; Богдановић и др. 2011, 402), л. 107v–118 (16).
13. Твер, Музеј, 1 српскослов. лист (XV в.; Турилов 1986, № 1491).⁶
Овај превод је највероватније начинио неки Бугарин.

Други јужнословенски превод (почетак према српскословенском рукопису cod. Vindob. slav. бр. 131: ꙗко многыѣ и безчынслъныѣ твоѣ влѣости ꙗн. право ꙗе днѣ намѣ съ дѣдомѣ пѣнѣ изрѣци глѣуще.) очувао се само у два српскословенска преписа из XIV в. и вероватно је дело српског преводиоца:

1. Беч, Национална библиотека, Cod. Vindob. slav. бр. 131 (српскосл., XIV в.), л. 189r17–199v17;
2. Београд, Народна библиотека Србије, бр. 26 (српскосл., XIV в.),⁷ л. 170v6–180v13.

Бечки рукопис, који је 1877. г. кћи Вука Стефановића Караџића продала Дворској библиотеци, има 245 листова и садржи осим Слова Псеудо-Нектарија, Теодосијево Житије св. Саве, Похвалу св. Симеону и св. Сави, друга слова (од Анастасија Синајског и Јована Златоустог), Поуке оца сину, еротапокритичке одломке, покајну молитву, као и део Апокалипсе Методија Патарског.⁸ На основу каснијих записа можемо закључити да се рукопис пре набављања од Караџића налазио у Пећи. Биркфелнер је одредио XIV в. као време настанка рукописа, Луџија Цернић трећу четвртину XIV в.,⁹ Јадранка Проловић осму деценију XIV в.¹⁰ Палеографском анализом Луџија Цернић је утврдила да је рукопис написао хиландарски монах Јов, који је преписао и низ других рукописа.¹¹ Зато је вероватно да је и наш рукопис настао у Хиландару.

Препис београдске Народне библиотеке бр. 26, који је био купљен 1949. године од Владимира Вуксана, потиче из треће четвртине XIV в., има 368 листова и одређује се у каталогу као Зборник слова светих отаца.¹²

⁶ На преписе под бр. 8, 9, 10, 11, 12, 13 љубазно ми је указала Климентина Иванова.

⁷ На овај препис љубазно ме је упутио Томислав Јовановић.

⁸ Birkfellner 1975, 242–244 (II/88).

⁹ Цернић 1981, 352 (бр. 51; на слици бр. 52 приказана је једна страница рукописа).

¹⁰ Проловић 1986, 203 (бр. 15; на слици бр. 57 приказана је страница 150r).

¹¹ Цернић, 1981; Суботин-Голубовић 2009.

¹² Штављанин-Ђорђевић и др. 1986, 45–52 (бр. 27).

Овај зборник садржи више од 60 различитих текстова. У језику су били пронађени многобројни трагови средњобугарске, македонске матице.¹³

Текст треће верзије Слова гласи према Бечком рукопису Codex Vindobonensis slavicus бр. 131:

НЕКТАРНИА АРХІЕПЊПА КѦНСТАНТИНА

грѣ. повѣсть, које ради вини. прьвоу соубо-|тоу сѣго поста празнѣоуемь, сѣго вели-
ко-|мника ѳеѡра | тирона. и ѡ постѣ. и ѡ мѣтнини бѣ ѡ (?) | ꙗко многыи и безчѣ-
слыныи твоѣ бл҃гости г҃и. | право ꙗе днѣ намь съ дѣдомь пѣнь изрещи г҃лю-|ще. и како
много и чюднѣнше, тако ѡ невы-|тнѣ приведе нѣ. тѣже приведе, а не оупѣби | иже прѣже
сѣдѣлова. нѣо же г҃лю и таже на нѣ. (189v) землю же и море. и таже соутъ въ нѣхъ, симь |
бо дѣло и хытрости испльненіи и оуставъ, сло-|вомь быше. и смыслыно бо рѣ и разоумно.
и ра-|зоумь бѣ всакомоу ꙗествоуѣ роженнымь. чини | же и изрещеніи. и келка
тавствынаи быше | вѣнмаи. прѣбывають и стоють, да же до вѣто-|раго ꙗеже къ намь
пришьствни. ѡбаче нѣ тыи | горнѣи силовь единѣмь, пате же мни-|емь състави.
что же бѣ и ѡ нѣ. ѡ прѣславнѣ-|моу чюдеси. бѣ же прѣвѣтныи, и безнѣчелныи, | свонма
роукама създа чѣлка. вѣлка си. тѣ же | не тыню до сего бѣ бл҃гость, нь и бѣжынымь | дѣхно-
веніи почьтъ. дшѣоу словесноу и | оумноу даровавъ. и къ симь и ранскаго жите-|ла
сѣдѣла чѣлка. и жеже красоты ранскыи, не-|изрѣнныи и недомыслыныи. и келка прѣже |
тварн сѣдѣлова, вса покори емоу и дарова. | такоже кто чедолюбьць ѡцѣ и многоу любо-|въ
нѣмь къ нѣмоу, насѣдника и господи-|на постави и. и ѡ вѣсѣхъ дароносима. (2) снѣ же
| добрѣ вѣмь. тако испытно знаете ѡ всемь, | тако тычнѣ се любьзѣно вѣнмающе. ѡба-
че | и къ симь недостатѣннаи тако вѣдѣшимь ѡ-|стависмо. а прочѣта да не простроуѣта слово
и | приведоуѣта мнѣогаи. келко ѡ лоукаваго при-|емь бѣдоу поплъзѣноуѣ се ѡ вѣса, запо-
вѣдъ (190r) г҃лю и вѣсхотѣннѣ бѣтѣвоу. ѡ горе мо-|емоу паденію. прѣстоупленіи и
прѣ-|зирании. та же ѡбнаженіи. и скръве-|нниа. и келка къ симь послѣдоваше. да | не
тыкмо снѣ г҃лю. ѡбаче толѣка и прѣ-|велика иже къ нѣмоу ѡ вѣсѣхъ бѣтѣвъ-|ныхъ бл҃го-
даровании. се же прѣвыше | сгрѣшеніи. и да снѣ рекоу. иже толн-|кыхъ приемь бл҃года-
рованій. на тво-|рѣца своѣго възвелѣча се. и възвѣнже выю | свою. что же иже съзавыи него
бѣ. ѡнѣ | прѣсть и прахъ непотрѣвноу, иже свон-|ма роукама оукасивь. и толкаи
бл҃го-|дарованниа и почьстѣми ѡбогативь, | бѣтѣвнымь и говѣмь промышленіи. | злаго
ѡстоупника и прѣстоупника. | еда прѣзрѣ. или остави. ни оубо. нь | пате скръвена
възыскавъ, и ѡбрѣте. | показавь него, нь чѣлколюбѣно. та же бо | снѣ что имамь г҃ла, келка
сѣтвори чѣло-|вѣчѣскыи родъ. злонравнѣемь и тво-|рѣца прогнѣваше. братоубиствнѣ. |
моужелѣожествомь. и прѣлюбѣдѣство-|мь. идолослоуженіемь. и та же къ симь. | (3) и что
по семь. еда ѡриноу. или оунити-|жи, никакоже. нь тако ѡцѣ прѣже мнѣо-(190v)гымн
дѣлы бл҃гымн наказавь на(сь) та же | видѣвъ нѣ соущенѣ не ѡбращышихъ (!) се ѡ зловы |

¹³ Исто, 45.

что творить. Съннде ѿ Оѣа ядра. соле ди-|в'номоу подилованию. бѣ же сын присно-
 св-|шнын и бесъмрт'нын. да въ крат'цѣ рекъ. | плоть приеми ѿ прѣт'ыи дѣвы. въ мою
 не лѣ-|потоу рабню соблѣте се. таже распет' се. | погребе се, въскрѣсе. съвъскрѣснвъ ме
 па-|д'шаго. кою къ симъ члѣколюб'нои. или па (!) | пакы еже милостив'но прощение. и
 аще кто | ѿцѣ ѿ своице оутробы родить сѣа и въз'ра-|стнть. и малоу вещь сьгрѣшнть
 съвѣт'ъ | повелѣн'нои емоу, не тыню раны едины | и биения, еже приноситъ емоу дово-
 л'но | ѿ. нь ѿлоучаетъ, проклинаетъ, ѿгана-|етъ. негоже прѣже любаше. сице и вла-|стъ
 имоуше своего раба за малоу потрѣ-|боу, аще сьгрѣшнть окаян'нын. моу-|тениемъ и
 безаниемъ, и глдеиъ и жеже-|ю оудроу-|чаетъ, и въ дальнюю страну прѣ-|даетъ въ за-
 точение его. намъ же коли-|ка добра дастъ. съзани быхомъ. пот'те-|ни. прославиенїи.
 т'ми и т'маи блго-|сти овогашени. дародателю семоу что | въздохомъ. о безъстыхомъ.
 прогнѣ-|вахомъ. оукорихомъ. оскрѣвихомъ. (191г) ть же не прѣзрѣ. нь бѣ сын, и ѿцѣ
 и пастырѣ | званъ бывае ѿ неразум'ныхъ. и дшбу свою | за овецъ полагаютъ. не ове-
 зытьститъ. нь о-|баче и пад'шене ни въскрѣшаютъ. и сьгрѣша-|юще пращаетъ. ни възда-
 ваютъ по достоа-|нню мьсть противоу нашен злобѣ. аще бо | безаконна назриши гн, гн
 кто постонтъ. | в'сегда петет' се ∴ за еже ради маломоу ста-|доу о исправленїи. жнть
 обращенїе | в'сакомоу. азъ бо есмь бѣ глѣть. иже не хо-|шоу съмрѣти грѣш'номоу, нь
 обратити | се и жнвоу быти емоу, въ рати и напастѣ | помагаетъ и въсприемлетъ. едина
 со-|боу, а дроугаа сѣынми свонми. (4) такоже | и снѣ нїа великои въ нѣ съврши се чюдо.
 | еже прѣсвѣтлааго ради, и доброповѣд'нааго мнника феофора, сътвори чюд'нои и
 прѣвеликои, иже на прѣдъ слово ска-|жетъ. о баче, иже ради прѣжерѣныхъ ве-|лиа дѣла бѣ
 нашего, и того блгости вели-|чства, извѣст'но в'сѣмъ сътвори. тако лѣ-|ты м'ногынми въ
 забытїе глыбоко вьло-|жи прѣпронорливын. и яды свон въсхотѣ | излнати. нь не възмо-
 же до кон'ца поло-|жити свон съвѣтъ. вѣр'но намъ снѣ блго-|чїстївнїи моужнїе прѣложнше.
 и въ лѣ-(191v)то бываема напн'на ѿ вѣр'ныхъ прине-|соше извѣст'но имоуше. не
 тькмо снѣ, | нь и сами соущи самовид'ци быти чюде-|сы. испыт'но нѣ тврдо оувѣрн'ше.
 та-|же м'ногынми неразум'но, велиа дѣла | бѣ нашего. та вѣст'но в'сѣмъ сътвори | намъ
 прѣречен'наа. нїа начиннаю по-|вѣстъ. вѣр'но млю вы прострите слоу-|хы ваше, и слово
 въсприимѣте слад'ко. | аще и немощь словоу вьнимающе. съ | словомъ чюдо принесѣте.
 прѣм'ног-|ю блгость бѣ нашего. еже незапомнѣ-|ннїе. еже члѣколюбнїе. еже длго-
 трѣ-|пѣннїе. еже къ намъ оѣаа блгоутро-|бнїа. како не прѣзираетъ. не оставѣа-|етъ
 м'ногашн нѣ въ напастехъ. иже ѿ | неразумнїа, и ѿ прьвозначател'наго бѣ-|са. и ѿ него-
 вѣхъ танѣникъ впасти | въ погыбѣль пропасти. паче и дшн а-|ще слоун'т' се принести
 пагоуб'нѣн бы-|ти ловитвѣ. нь в'сѣа прно нашен немощи цѣла'воу подаваютъ. и безъ
 бѣды. и | безъ печалии ѿ вражнїаго свѣта и па-|гоубы, выше нѣ оустраиваетъ. (5) а еже
 о | чюдеси естъ здѣ, о любнмци избра-|н'нїи, и вѣр'ни словоу приемнїици. не ве-(192г)
 лю вамъ не разоумѣвати. елика и таже | ѿ присно ненавнст'ника нашего днавола, | и
 юговѣхъ злооугод'никъ свѣтн и лоукавъ-|ствнїа. на нераз'дѣла'ноу нашоу вѣроу. та-|коже
 нѣцїи жрьци на врѣмена и лѣта по-|гыкоше. бѣ же нашъ нашего ради смѣре-|ннїа, послн-

лаи в'седрьжав'ноу ю десницоу | свою на помошь намь. не дасть бо насъ | прр'ьскыи реши въ ловитвоу зовомь ихъ. | таже вет'ха и прьваа настоющеи съкрыти. | Юдина б'ше и сна ноулиана ѿстоуп'ника | яросость и б'сование, на б'ж'тв'ноу на-шоу в'роу. ноулиана главшаго хоулоу | на вышнаго б'а. и възвиг'шоу роукоу б'го-|бор'ноу, на бл'готьствиоуоу нашоу в'роу. | сие благооув'етанко в'ель. тако аще не въ | ообраз'е, нь въ слоухъ въсприесте в'си вы. | на хр'тиане скр'ьби и б'дыи, и ловленниа. | тако не печаше се пр'едрьжевати языки. | и варвары поб'ждати. и соупротив'ный | грады разарати. нь ни въ чтоже им'ше. | м'ьнаше бо вещи, тако н'б'тто мало и не-|добит'но. хр'тианы же разарати и т'е | в'роу погоубляти, и б'а оуничжати. | ѿ б'да велиа. ѿ яросости лютаа. иже | в'са састави м'аннелъ. и того родити се (192v) еже не п'баше, и пр'евывати въ семь мн-|р'е. идолы же почитати, и по в'соуду того-|ва слава быти и величание. д'ло юлоу б'е-|ше сие пате в'с'хъ, и тыщание и ноуж'да. | (6) юлико бывахоу тако по м'ного б'сован'е | и югова юресь простираше се. нбо нев'брь-|ствие такоже н'б'кын пламень, вьш'е въ | честоу юшоулоу и въз'выснк' се ноудит' се | ѿпалити о'кр'ть ближ'наа в'са. сице и | югова доуша оухыщрен-|ние приеть. по-|д'внзоваше се раз'гаремь пожеши в'се | хр'тианы. и т'емь пр'етити ве-|л'ми. тако-| же бывахоу тако. и по м'ного гн'евъ испль-|наше се, и высоко яросость въз'но-|шаше се. | что имамь г'лати. коа быше и юлика на | хр'тианы, моу'чenniа и б'дни ѿ бе-|з'бож'на-|го безакон'ника оухыщрenniа. оутробамь | распорenniа, и с'рцелъ изнемание. и ребро-|мь прор'езание. вниenniа вел'ми палица-|ми люто. очесемь изнемание. зов'еѿ | истр'езание. р'езание языкѿ. ѿс'ч'е-|ниие роукама. пр'евитие ногама. м'ного-|ообраз'но ѿ немь опалиение злохыт'риѿ. | котли же, и жел'зни одри. раж'нии и пе-|ченниа. и юлика тога ороудниа сьмрьт'е-|наа, на хр'тианы въз'магахоу. сице въ-(193г) зьтарив' се. высе-|скврь'нын оубо, тако не и-|м'е до кон'ца силоу испльнити нев'брь-|ствие. м'ници же оубо моу'кы принмаа-|хоу х'а ради, и трьп'ение показовахоу. | ни въ чтоже моу'кы м'ьнаахоу еже въз'-|лагаахоу на не. нь тако н'б'кыи красно-|ты сказан'нымь сами тыщаахоу се. и | бол'езни оудобь ѿлагаахоу. юдного | же по юдиномоу моу'тити и сьмрьти пр'е-|давати. не въз'можно б'ше вькоуп'е | и некорист'но быти. ноуж'а бо б'ше в'с'е | погоубити. тако да боудеть юлоу цр'тво | без'начел'но и непокол'бнио. (7) сие та-|ко бываюшимь. хр'ти-|аньскаа же в'е-|ра никакоже до кон'ца погоублена бы-|ваючи. св'етъ св'етоу'ет' се дш'егоу-|б'нын и безыт'б'нын. м'лю васъ н'на | тако слад'ко приел'ни имь сказанию, | и в'ер'но прострите слоухъ вашъ. с'мо-|т'ривъ бо по вьсоуду в'сескврь'нын, | и сьмысливъ овер'те вр'еме до кон'ца, | и оухыщрен'но поставити нев'брьствие. | ниже ран'но моу'тити. ни сьмрьти пр'е-|давати. и в'с'хъ граж'анъ въ забы-|тие положи. дон'д'же в'с'хъ въ идоло-|слоужение поринеть. нь и тако б'е. (193v) св'етъ югова нев'брьствиа въ соуетоу | и поуштошь сьтвори. (8) тако бо присп'ше | чистые д'ни и б'ж'тв'ныи с'таа четыриде-|т'ни-|ца. еже в'сакъ възр'астъ вьспомина-|ти прьв'наа своа сьгр'ешение, и ѿ быка-|иелые гр'ехы каати се. еже и скоро п'а-|иель. тако тога пате рати приел'иель по-|гыб'ел'ныи ѿ врага, и б'д'но кестъ възв'н-|гнути се. н'на же нач'н'емь прьваго д'не, | тогдашнаго ипар'ха югоже им'ше юдино-|мысльна и п'б'на въ своелъ нев'брьствии. | и приз'вавъ юго гла

емоу. (9) собате вѣси ω | нпарше тако м'ногыми образи въсприехо-|мь и хытрости, тако да оугасимь хрѣтиань-|скоую вѣроу и не възмогохомь. м'нѣ же ть-|щанне ω селм не мало есть. нѣиа же мн съ-|вѣтъ, ѿ боговь бѣи, тако добро ꙗе и несоупро-|тив'но, понѣже бо сню ꙗею прьвоюю хри-|стиане бл҃гочѣст'но почитаютъ. и тыще-|т' се съхранити се ѿ сквр'ни, и чисти бы-|ти паче ннѣхъ дѣни пост'ныхъ. повелѣ-|ваю елика соутъ на трьгоу оуготова-|н'на | на продаждоу снѣднаиа, и питиа, да въ-|з'моут' се на страноу. и да ничтоже ино | дроуго поставит' се на продаждоу. тын-|ю оуготовлен'на иегоже азъ тебѣ дамь (194r) ꙗже на снѣденне, и на питие смѣшеная | жрѣнниа крѣви боговь нашихъ, ноужа бо | мн ꙗе селмоу быти. ꙗда како оупсѣш'но въ-|сѣ створимь ясти, и послушаютъ насъ. | елиц не въсхотеть богожрт'внаиа въ-|коупити аще и разоумѣтъ съвѣтъ нашъ, | и не имоуше ѿкоудоу коупити ноужнаиа | на потрѣбоу, оумрѣти имоутъ ѿ глады. | (10) Снѣ слышавъ ипархъ ѿ оустъ без'бож'наго. | добрѣ быти гл҃аше. нѣиа оувѣхъ тако сѣце | црево въ истиноу въ роуцѣ боговьбѣ. и тако | бѣи въкоупѣ слово, и дѣло съврѣшаше се. и та-|же бѣхоу на продажди прѣдпоставленъ-|наиа. повелѣваше имь възимати и спрето-|вати. црева же таже бѣхоу осквр'ниена | прѣлагати на продаждоу. Что оубо иже | сѣтворивши нѣ бѣ. ꙗда прѣзрѣ. или ѿвра-|ти лице свое ѿ нѣ, николиже. нь тако бы-|ваахоу прискрѣ'наиа ловаенниа, и съвѣ-|ти лоукави погыбѣл'ныи. Паки намь |оухытри сѣсенне прѣбл҃гын бѣ. (11) нбо тоѣа | настоѣмоу архіерею и прьвопастырь | авне. извѣстно емоу сѣвори без'бож'ноу | оухыщренне. и великомѣнника феодора, | иже въ истиноу бѣни даръ. на сѣсенне на-|ше и вѣры дарова. тако въ снѣ рекше сего по-(194v)сла. и авне хѣб ѣнникъ. прѣста патріа-|рхоу и прѣ нимь явлѣше се а не въ снѣ. и къ | тѣмь, да въспомену сло-|веса стѣмь таже | гл҃аста. сице емоу рѣ. прьвопастырю въ-|стани и съверн хѣбо стадо, и в'сѣ испыт'но | оутврдн. да никакоже иже ѿ соущинихъ | прѣложен'наиа, и за питиа. нбо невѣр'ни-|къ и законопрѣстоуп'никъ ноунианъ, сквр'-|н'ныими крѣвymi идо-|ложрт'вб'т'ными (!) в'са | осквр'нилъ ꙗе. ть же архіерен ѿкѣщаваа-|ше стѣмоу. и како ли да боудеть ω ꙗи мон въ-|з'мож'но снѣ быти. нбо богатымь въз'можъ-|но ꙗе не коупити. прѣоуготовлен'на имоу-|тъ довол'ныи потрѣбы постоу пѣвнаиа. а | оубогыимь что да боудеть имь на оутѣше-|нне. иже не имоутъ чѣсо ради единомоу дѣю, | ноужноую потрѣбоу на пицоу. Гл҃а емоу | ѣнникъ. колико подаждъ имь, по нашемоу | слокоу рекше коупити, тако да ноужноу | оутѣшеть. Пакин же патріархъ стѣмоу | гл҃аше. и что есть бываемо. не разоу-|мѣю бо иже сице нарицают' се. ѣнникъ же па-|кы ѿкѣщавааше, оле велие иегово приле-|жанне и теплые помози. п'шеницоу рѣ | сварн. и раздѣван в'сѣмь на снѣденне. сице (195r) бо въ кѣхантѣскои земли по слокоу наше-|моу, колико гл҃ати навыхоуѿ. сице бо да | сѣтвориши. и хѣбо стадо безъ пакости и безъ | съблз'на чисто съхранн-|ши. и кто еси ты | ꙗи мон, патріархъ гл҃а ѣнникоу. иже сице мн-|лосѣрно и члѣколюв'но попеченне и тыщаніе | твориши нашемоу сѣсенню. Язь есмь рѣ, | хѣб ѣнникъ феодоръ. иже ѿ бѣ посланъ бѣи |вашего ради сѣсенниа. (12) кою къ селмоу быти | прѣслав'но. бѣи нѣкоѣа прр҃коу кон'нѣ про-|възвѣщенне иневѣт'номь тако имать | градъ ниневѣи погроузити се, и потопленоу | быти. ꙗда како ѿноудъ къ покаианию нхъ | възвѣтъ. собате по м'ножанше

снѣ паче ѿ-ного, и по прѣслав'но. тамо тѣтню едино | прѣркъ посланъ бывъ. и град'ное
 разореніе | пороч'еваше нмъ. задѣ же хѣвъ ѿнникъ ѿ-содоръ. дшѣмъ погоубленіе быва-
 емо | пороч'еваетъ. и тѣк'мо прѣркъ, тако нмать | градъ потопити се възвѣщаваше. ѿнникъ
 | же пакы, и вины исцѣленна. да не раз'вра-тет' се толнкыне дшѣ и погоубленн боудотъ
 | въ идолослуженіе, извѣст'но намъ пока-за. елнко іе дшѣ почтена ѿ тѣла. толнко |
 выше снѣ, и по прѣслав'но паче соного. и е-лнко іе страш'но и погорше градоу разорити се,
 (195v) и потопленноу быти съ дшѣми. толнко | м'нитъ ми се пакы выше іе, нже пока-
 завъ | тѣл'колюбнѣ и помощъ и избави ѿ сихъ | паче оного нже проповѣдавын. аще
 прѣо-ка недостонна глѣемъ. ѿнника же паче по-читаемъ. еднномоу бо томоу хоу и боу |
 въкоупѣ быше. и ѿ того въкоупѣ дѣло | еже сътворише повѣдан'наа нмъ. на же | на
 прѣречен'наа слово приводить. (13) ꙗко-же сице снѣ оуслышавъ патрїархъ дивла-ше се,
 и радости испльнив' се. и вставъ | и хѣво стадо събравъ. и таже ѿ ѿнника хѣа | ѿсодора
 и како яви се и прѣста. и поло-щи пороч'еннѣ и в'са испыт'но в'сѣмъ испо-вѣда глѣ. и тако
 емоу бѣ сказано сътвори. | и безъ пакости съхранаше хѣво стадо. | И тако нѣла съврши се
 и коньць бѣ. и хы-трости юговы непольз'ны быше и некорн-ст'ни. ноулианъ в'са оувѣвъ
 и дѣло. и тавъ-ств'но бѣ тако побѣженъ бѣ до кон'ца. и въ-зеше таже вѣхоу на продажъ и
 прѣложена | ѿскврнѣнаа. и таже обыч'ное пакы прѣ-ложити се повелѣ. И авнѣ соуботѣ
 приспѣ-вшн. хрѣтиане оувѣвшѣ, тако хытрости | тарост'наго раз'дроушише се. бл҃года-
 рьств'ноую пѣснь доброповѣдномоу ѿннику (196r) ѿсодору приложисмо. прѣз'дникъ
 свѣтъ-ль и прѣкраснѣ томоу съвршив'ше. п'ше-ницоу же сварнвшѣ и оубогымъ раза-
 яше. | ѿ спсѣни тѣмъ извѣст'но в'сѣ сътворише. | Тѣмъ же на в'сако лѣто ѿтола даже и до
 нѣна-шнаго днѣ. таже ѿ чюдеси присно память-наго ѿнника ѿсодора. память в'сѣмъ
 вѣ-рнымъ поставише бл҃гоч'ст'но почитати. ре-к'ше еже мы нѣна творимъ прѣз'дникъ.
 еже ра-ди сице намъ бѣ ѿнникъ теплын помощ'никъ. | и ѿ злоч'стивыне вѣры, зло-
 ч'ст'наго свѣты | потрѣбленіе. (14) Нѣ кто довольнъ тако въ исти-ноу да похвалитъ
 испльнъ по достоиннѣ бж҃е-ств'ноую бл҃гость, тако ѿ грѣтана того днѣ-вола. нже тогѣ
 прѣмѣненнѣмъ едннѣмъ | исхытивъ. еже свѣтоаван'ми ч'ст'наго | ѿнника ѿсодора.
 нѣна же и на еже в'сегда ѿ | своего неразоумна и невъниманна, повино-вѣни бываемъ
 днаволоу. нѣ съхраняетъ и | спсаетъ. и ѿ яговѣхъ сѣтен из'бавляетъ. | снѣ в'са оувѣвшѣ.
 принесѣмъ и мы нѣтто | дародателю таковомоу боу. что же нно | быти. мнлостннѣмоу
 принесѣмъ. ни-едно бо ѿ в'сѣхъ соущнхъ іе. тако снѣ при-емлетъ слад'ко бѣ. паче же
 и въ днѣ снѣ поль-з'но естъ. сего ради намъ прѣповелѣваетъ. (196v) и оубо пощеннѣ
 врѣмѣ. и пощеннѣ стѣ, и е-же быкаетъ дшѣ и тѣлоу чистота. быкаетъ | стынѣ бл҃го-
 дшѣно богат'но подавающе | за снѣ прѣчнстыхъ стрѣи хѣвѣхъ, вы (?) | тѣ да приносимъ.
 (15) ѿчистимъ себе нетѣтѣю | краш'на тѣк'мо и питна. нѣ и ѿ в'сакыне нынѣ-іе прилогы
 скврн'ныне. клетвопрѣстоупае-ннѣ глѣ. клеветы. льжоу. враждоу. блоу-дѣ несдържн-
 мь. и нже в'сѣмъ злымъ на-чело прѣвое и кон'ць сревролюбнѣ. снмъ | бо потрѣбленнѣ
 крас'нын постѣ. еже чн-сть и непорочнѣ. прѣже снми и съ тѣми, и | по тѣмъ мнлостынѣ
 стежнмъ. еже тако | въ истинноу не до третнаго нѣсе. нѣ до само-го того нже нѣо сътвори

нѧ въз'водеши. ми-|лостыня ѿ тако огньнага колесница, и | прѣвѣше нѣсь въз'водити ѿ
земли нхъже | приѣмають. съ нѣю краснь бывають нашъ | постъ, и бл҃гопріѣтънь бѣу.
тако кадило же | мѣтѣ исправляють се. (16) и да ми не речеши, | четвороднѣв'ныи пости,
и шестоднѣв'ныи. | добро ксть и снѣ. ѿраженіи стрѣльѣ ѿ. | такоже безъ дѣа, грѣдо и непо-
трѣбно ксть, | наше тѣло и недѣиствѣно. такоже безъ | мѣтѣниѣ въсоуѣ наше пощеніи
бывають (1971) и ѿкоуѣ снѣ из'вѣст'но камь прѣложоу ѿ | тѣхъ писанна. гл҃ють бо.
мѣтѣныа и вѣ-|ра не оскоудѣють ти. и пакы. мѣтѣ же и н-|с)тина прѣндет' ѣ. и въ
инѣмь. мѣтѣ хо-|шоу, а не жрытѣвѣ. и на иномь. хошоу ми-|лостъ, а не жрытѣвоу. и ми-
лоуѣи оубога. въ | заемь бѣу дають. с'мотри собаѣ м'ножан-|шага бываѣмоу да остави-
мь. не ѿ сказа-|нна патѣ, нь и ѿ тнѣ вѣщи камь скажоу | таже ѡ мнлостыни, колико
прѣвѣсходитъ | почѣсти. (17) аще бо приидеши заоутра блѣдѣ | лицемь и долоу ничѣшь,
въсоуѣ въ исти-|ноу нмѣѣ пост'ничьскыи дльгь. и прѣдъ-|станоутъ ти нишини и оубози
назни, ѿ | гладн и жеже изноураѣи. т'мы моле-|н'ми зовоуше гласомь, на мнлостъ
призы-|вающе. ть же отидеть тьшь. ниѣдинъ | же ѿ тебе въсприемь ноуѣноу оутѣхъ.
| како да вымѣстит' се прочѣе постъ твои | р'ци ми. не тыню тьк'мо изноуреніи тѣ-|лоу.
нь ниѣдиноу пользоу нмѣѣ. ни при-|быт'ка приѣмають иже сице творитъ. | нь речеши ми
тако и нѣции когда гл҃ють. | Бѣмь бо наше стоуд'ныи прироки, и соу-|ѣтныи вины. дѣтен
идамь м'ножь-|ство. храню женоу. пекоу се ѡ рабѣхъ, (197v) и рабынахъ. Боле ѿ снмь
довольно по-|давати. нежелн моужемь лѣнывидь и безъ-|дѣл'ниидь, иже не хотеть
троудити се. из'во-|лиениемь свонмь оубожьство оухыщрають. | и къ снмь прнт'ю да ни
цр'кыи приводиши. | прьвое мѣза бо свонмь добро. (18) что приносиши | вины ѡ члѣче,
иже соуѣи въ грѣсѣхъ. непови-|нньн ти ѿ бѣ. оца дѣтемь. и господина домъ | створите.
пѣвають ти бл҃годарити, и съврѣши-|ти его заповѣди. ѣдинородныи ѿстѣвоу ми-|ловати нь
прием'ляеши мѣсто бл҃годаренїа, | виноу неприязнн'ноу жестосрднѣ. и не ть-|к'мо снѣ.
нь и тѣхъ нм'же николиже что пода-|ль еси нмь прогнѣваеши. что ѿ снѣ иже тво-|риидь
ѡ члѣци. оусрамим' се понѣ своѣго ѿстѣва | понѣже ино дроугое не срамланим' се. тако
пѣ-|б'ни есмь в'си ниции и богати. дшбу и тѣ-|ло въсприехомь. и ѿ ѣдиного твор'ца
в'си | сьзани выхомь. и въ снѣположеніи, и поро-|женіи почѣсти нашеѣ. не вѣмь бо како
жн-|тенската не оут'к'мена выше. и прирочи ра-|зѣлен'ныи члѣкомь, ѣже по рав'ности не
жн-|ти. и ѣже вышыше. тако ѿ ѣдиного соуднѣ | соудим' се. и рав'но на соудници прѣста-
немь. | снѣа в'са вѣдѣе. донелнже стонтъ тръжьство. | спѣеніи рзы мнлостыниѣ коупи-
мь. и потъ-(198г)цим' се прнѣти съ поспѣш'ники нищеѣ. да не | оукорени боудемь на
страш'нѣмь соудници. въ-|зримь къ дръжецоумоу в'сачьската и прѣвѣсходе-|ща га. како по
в'сега прогнѣвань ѿ нѧ и оукарїа-|емь. и не гноушаѣт' се нѧ ни ѿвращаѣт' се. нь та-|ко
моленъ бывають ѿ нѧ, ѣже ѿ намь на пьзоу (!) | абнѣ подавають. (19) да ѣгда тако бѣ,
иже сы бѣ. | и ѿ неразоум'ныхъ рабь оумоленъ бывають. | мы же своерод'нааго и ѣди-
ноплемѣн'на. ѣже | николиже нѧ что прогнѣвав'ша. патѣ же сице | господоу и вл'кы нари-
чють. и ѣлико къ си-|мь и на мѣтѣ нѧ влѣкоуше. прѣзираемь и | затикаемь оуши тако
аспида, ѣже не слыша-|ти гласа. И где соутъ снѣ члѣколюбнѣа. или ѿ-|поуѣеніи мнл'но

(?). нь паче соупротив'на, и прѣ-|щеніе люто. блѣнь бѣ. тако рек'ше снѣ, възъ-|хъ ягоже възыхаємъ. и тоци рѣч'ныи, и сльнь-|ч'нын свѣтъ. рав'но в'сѣмъ и незавн'сно про-|стрьль ѿ. понеже никто нишь своводѣ аще и | како причести се възоу'хоу. или приємъ свѣ-|тоси-|яниіе. нь прѣже из' чрѣва изышѣшоу, | и възрѣхъ самыи вьстезаемъ. бѣ илѣннѣ не-|вѣс-|хыщен'но, ни боаз'ниво. а земли брѣзы | и мѣрила, и мюрю. богатецимъ се снѣ раздѣ-|ли-|ше ны. (20) ѿ велиюмоу жестосрьдию. ѿ вели-| комоу соуровьствоу. тако и нищїи живоутъ. (198v) оусоум'нимъ се мало. да никакоже сьтворимъ | ѿ дроузни и братниа, еже не помн-|ловати оубо-|гаго лазарѣа. да не како и намъ тако и богатомоу | лазароу, ть талю покажетъ. да не възврати-|мъ роукоу в'сако прѣлежешоу нїна на мнлостъ. | тако да не како възм'лимъ се талю прѣст'наго | краѣа того, Слотици, и не полоуцимъ. да не вѣ-|зненавѣимъ оубогыи приети, аще слоуцитъ | ти се на честъ. да не како оуслышимъ. приємъ | еси блѣга вѣ живовтѣ своємъ. в'са измѣнет' се. | в'са прѣидоутъ. мнлостыниа же вѣ вѣкы прѣ-|быва-|ють. ниіедино илммы понести ѿ сего жи-|т'ниа. в'са намъ бѣ дарова. и мы дароуимъ просе-|шинимъ намъ. аще и бѣниа соутъ. нь тако сво-|нимъ соуцинихъ. тако намъ мѣзоу ть подавайѣ. | (21) и аще кто вѣ нѣ илмъ възлюблен'на дроуга. | или пакы господоу великоу. и призоветь яго | на дѣло каково любо еже оумысан. и наче съвѣр-|шити юмоу пове-|лѣн'ноіе. и не възраднть. не ть-|к'мо илѣннѣемъ, нь и свою жизнь. ягове ради лю-|б'вѣ. не илмъ что рещи. томоу же самомоу бѣоу, | гавьствьно вьпниеть еѣликѣ. понеже сьтвори-|сте єдиномоу братоу моємоу мьн'шелоу, м'нѣ | сьтвористе. мы же прѣзираємъ и нерадимъ. | вѣспренѣмъ и вѣимъ повелѣн'ноіе, тако льгко ѿ и | блго. ѿ изьбытъкъ хоудыхъ скрнжалъ и нечи-(199г)стыхъ, и ѿ илѣнниа погывѣл'наго, вьпие кв-|пити црѣво неб'ноіе. и не хоцемъ. ѿ колико | вѣсплатемъ. кѣа вьсоцемъ и не възможемъ | полоуцици что. (22) азъ глѣши ни ноуѣныи потрѣ-|бы илмъ довол'ны. что глѣши. ни чаше ли | стоудены воды не илмши подати просещомъ. | ни ли слово блго. и гдѣ илмъ слово рещи за снѣ. | ѿ чюдеси великомоу, и млрдню. тако бѣ свое | црѣво намъ въззати ѿ. иже съ блго-|стнио и из'во-|леннѣемъ, а не лоукавствомъ по-|давати оубогыимъ. снѣ в'са оувѣвшѣ. постъ | и мнлостнио съпрежнмъ. тако на крнлоу ѿ | земліе дшѣ наше на небса прѣидоутъ. и еже по-|стити се, дшѣкыи стрѣи исцѣлають. мн-|лостиниа же, вѣч'ноую жизнь нсходатаиствоу-|ють. ни ѿ єдиноу пѣчалѣ илмоуше, съ жени-|хѣ хрїстѣ сьвнндѣмъ. (23) снѣ же мн-|лоуции-|мъ, и по вѣще рѣн'но іе. а жестосрьдыимъ, ниіе-|дина чрѣта тьк'минна гавит' се. мы же мнн-|коу съ сими пѣбноую пѣнь вьспонмъ. и чюдеси | присно обьнавлѣати память сами приносещѣ. | добропобѣд'номоу мннкоу фесдороу вѣр'но | възоупнимъ. ѿ мннкомъ свѣтлостъ и стїи-|мъ красота. ѿ бѣни даръ вѣ истинноу фѣѣре. | ѿ хранителю и пособ'ниче вѣр'нымъ неѣстоу-|п'нии. не забыван нѣ оубогыихъ и смѣреныихъ. (199v) нь всегда присно мннти се не прѣстан ѿ нѣ прѣ-|чюд'не. ни пакы, иже по в'сѣа мыслѣнаго дшѣ-|мъ нашнмъ іоуліана, иже тоѣа и нїна злоначе-|л'наго врага бороушаго нѣ. да не прѣзриши прѣ-|чьст'не. живѣши во и по съмьрѣти гавѣ речемъ. | такоже гѣ рѣ глѣ. иже вѣ ме вѣроуіеть. аще и | оумреть нь живѣ боудеть. ты же не тьк'мо вѣ-|рова. нь и съмьрѣтъ приеть яго ради достоува-|л'не мннче. живѣши съ вѣмъ жизнь нестарѣ-|юцоую и бесконьч'ноую. и такоже съ

ѡмь жи-|вешн и близь томоу прѣстонши. млѣнка се-|го, твонми млѣвади рабомь тво-
нимь сѣтвори. | и тако тебе ради, здѣшнихъ напастен изба-|вити се. и тамош'ниє бл҃гости
полоучимь. | Бл҃гитию и чл҃вколюбнємь ꙗ нашего іѡхѡ. ꙗ-|моуже слѣ и дрѣжава. и нїа и
прѣно и въ вѣкы | вѣкѡ, аминь:~

Варијанте Београдског рукописа бр. 26 су следеће:

189г18 коєк] 170в7 коє; 189г20 тирѡна] 170в10 ѡ; 189г20 бѣ ѡ (?)] 170в10
благословн ѡче; 189в1 и таже соутъ въ нихъ] 170в18 и таже въ нн соутъ; 189в7 нѣ]
170в25 нѣ и; 189в25 м'ногата] 171г17 многаа; 190г7 се] 171г25 сего; 190г20 глѣ]
171в10 гѣти; 190в1 на(сь)] 171в17 нѣ; 190в2 ѡбращьшихъ (!) се] 171в18 ѡбра-
щьшихъ се; 190в8 въскрѣсе] 171в23-24 и въскрсе; 190в8 съвъскрѣсивъ] 171в24
съвъскрѣсивъ; 190в20 оудроуѣаетъ] 172г9 оудрѣѣаетъ; 190в20-21 прѣдаєтъ] 172г10
прѣдаєтъ; 190в21-22 колнка] 172г11 колн; 190в25 ѡбезъѣстнхѡмь] 172г14 ѡ; 191г3
ѡбезъѣстнитъ] 172г18 ѡбезъѣстѣ (!); 191г12 кмоу] 172г27 ѡ; 191г21-22 лѣты]
172в10 лѣтън; 191в1-2 принесоше] 172в16 приносше; 191в6 ѣвъств'но] 172в21
ѣвъство (!); 191в21 нашен] 173г9 ѡ; 191в23 печалин] 173г10 печалин; 191в23 вра-
жиаго] 173г10 вражиа; 192г2 дивакола] 173г15 сѡлоны; 192г21 разарати] 173в6
разрати (!); 192г23 хрѣтианы] 173в8 хрѣстиане; 192г23 и] 173в9 ѡ; 192г26 мани-
кѣмь] 173в11 мааникѣмь; 192в8 честоу] 173в19 чѣствю; 192в12 хрѣтианы] 173в23
хрѣтиане; 192в13 гнѣвъ] 173в24-25 гнѣвъ; 192в16 хрѣтианы] 173в27 хрѣтиане; 192в19
прорѣзание] 174г3 проразание (!); 192в25 тоѣа] 174г8 ѡ; 192в26 хрѣтианы] 174г9
хрѣтиане; 193г18 прикѣм'ни нмь] 174г26 прикѣмнымъ (?); 193г25 положн] 174в5 вло-
жи; 193в3 чистые днн и бѣтвѣныє] 174в8-9 чистин днн бѣтвѣнн; 193в5 сьгрѣше-
ниє] 174в10-11 сьгрѣшениа; 193в6 кже] 174в12 ꙗ (!); 194г9 ѡ оутѣ без'бож'на-
го] 175г11-12 ѡ оутѣ ѡ без'божнаго; 194г17 сѣтворивын] 175г19 сѣтворивъ; 194в6
никакоже] 175в7 никако; 194в15 оубогынмь] 175в16-17 8богымъ же; 194в21 и
что єсть бываємо] 175в23 и что ꙗ снє бываємо; 195г5 ꙗи мон] 176г5 ꙗи; 195г10
прѣслав'но] 176г10 по прѣславно; 195г12 ниневїн] 176г12 ѡ; 195г15 кдино] 176г15
кдиною; 195г19 пороуѣаетъ] 176г18-19 порѣѣаетъ; 195в5 же] 176в3 ѡ; 195в16
схраниаше] 176в13-14 схраниши; 195в22 пакы] 176в20 ѡ; 196г16 исхытивъ]
177г12-13 исхытимъ; 196г18 неразоумна] 177г15 ѡ; 196г25 приємаєтъ слад'ко бѣ]
177г21-22 приємаєтъ бѣ тако бѣ; 196в1 и оубо] 177г23 нбо; 196в3 нмже] ѡ; 196в4
стыню] 177г26 млѣнню; 196в5 за снє] 177г26 нъ и за снє; 196в5-6 вы (?) ть да
приносимъ] 177в1 въ памєть да приносимъ; 196в14 кже] 177в10 ꙗ же; 197г2 глѣєтъ]
177в24 глѣ; 197г3 не оскоудѣєтъ ти] 177в25 да не оскѣдѣєтъ; 197г3 же] 177в25 ѡ;
197г4 ꙗ] 177в26 ѡ; 197г6-7 въ заємь бѡу даєтъ] 178г1-2 заємь даєтъ бѡу; 197г8
не ѡ сказаннѣ] 178г3 и не ѡ сказанїа; 197г9 нъ и ѡ тнє вещи] 178г3-4 нѣ ѡ тыє
вещи; 197г12 ничѣшь] 178г6 ничѣшь (!); 197г14 ти] 178г8 и; 197г14 назин] 178г8
и назїн; 197г15 ѡ глади] 178г9 ѡ глади же; 197г15 изноураєки] 178г9 изнѣрми;
197г21 ннєдиноу] 178г15 кдиноу; 197в4 сконмь] 178г23 ѡ; 197в4 оухыщраєють]

178г24 оуҗыщрлѣть; 197в6 мѣѣа во свонмь добро] 178г26 мѣѣа сѣ свонмь добро; 197в8 господина дома] 178в2 гѣѣа домѣ; 197в10 єдннородныи] 178в3–4 єдннородныє; 197в16 срамлѣанм' се] 178в10–11 срамлѣаем се; 197в17 ксмы] 178в11 ксмо; 197в21 природи] 178в16 прѣвьпрси (!); 197в23 вышыше] 178в18 выше; 197в25 донелиже] 178в20–21 донелижи (!); 197в26–198г1 и потыщим' се] 178в22 потыщим' се; 198г6 молень] 179г1 Ѥмолень; 198г6 на пѣзоу (!)] 179г2 на пол'ѣ; 198г7 подаваєть] 179г2 познаваєть; 198г7 нже сы бѣ] 179г3 н ѣ же сѣ бѣ; 198г16 блѣень] 179г12 блѣе; 198в7 Омолити] 179в2 ѿ; 198в10 блѣа] 179в5 блѣага (!); 198в15 подабаѣ] 179в12 подаєть; 199г7 нмамы] 180г4 нмамы; 199г9 вѣѣати ѣ] 180г6–7 вѣѣати вѣѣстнѣ ѣ (?); 199г24 ѳеѿре] 180г22 ѿ; 199г25 пособ'ниче] 180г22 прѣпособниче; 199г25–26 неѿстоу'пнии] 180г23 неѿствпниче; 199в12 млѣвами] 180в9 млѣва (!); 199в14 полочимь] 180в11 полвити.

Варијанте се деле, осим очитих погрешки, у језичке (нпр. 189г18 коіе] 170в7 коє) и текстолошки значајне. У Бечком рукопису преовладавају текстолошки значајне варијанте:

(а) Бечки рукопис др. 131 има дољу варијанту:

190в20 оудрочѣаєть] 172г9 оудрѣчаємь катаπιέσας
 190в25 ѿбезыѣстнѣомь] 172г14 ѿ Παρωρύσιμεν (?)
 191г12 κμοу] 172г27 ѿ αὐτὸν
 191в21 нашен] 173г9 ѿ ἡμῶν
 195в16 схранаше] 176в13–14 схраннши διεφύλαττε
 196г16 нсхытивь] 177г12–13 нсхытимь ἐξέσπασε
 196в13 кже] 177в10 ѣ же τὴν
 197г2 глѣть] 177в24 глѣ Φησὶ
 197г3 не оскѣдѣєть ти] 177в25 да не οσκαδѣєτ' μὴ ἐκλειπέτωσάν σοι
 197г14 ти] 178г8 н σοι
 197г15 ѿ глади] 178г9 ѿ глади же λιμῶ
 197г21 ннєднноу] 178г15 єднноу μηδὲν (ἐπιφέρουσα)
 197в4 оуҗыщрлѣють] 178г24 оуҗыщрлѣєть ἐπιτεχνάζονται
 197в6 мѣѣа во свонмь] 178г26 мѣѣа сѣ свонмь μισθὸν τὸν εἰς τοὺς ἰδίους
 197в8 господина дома] 178в2 гѣѣа домѣ οἴκου κύριον
 197в26–198г1 и потыщим' се] 178в22 потыщим' се καὶ σπεύσωμεν
 198г16 блѣень] 179г12 блѣε Ἀγαθὸς
 199г25 пособ'ниче] 180г22 прѣпособниче πρόμαχε

199r25–26 νεώστογπνнин] 180r23 νεώστγπνнинε ἀρράγεστάτε

199v12 млтѡами] 180v9 млтѡа (sic) таїс λιταїс

199v14 полоуѡиниѡ] 180v11 полѡинити ἐπιτύχωμεν

(δ) Београдски рукопис др. 26 има дољу варијанту:

189r20 τηρωна] 170v10 ∅ - ∅

190r7 се] 171r25 σεго аутоῦ

190r20 гѡа] 171v10 гѡи λέγειν

192r2 днавола] 173r15 σβoны Σατᾶν

194v15 оубоуиниѡ] 175v16–17 вбоуим’ же тоїс πένησι δὲ

195r5 ѣи мон] 176r5 ѣи Κύριε

195r10 прѣславнѡ] 176r10 по прѣславнѡ парадοξότερον

195r12 нинекѡи] 176r12 ∅ - ∅

195v22 пакы] 176v20 ∅ - ∅

196r18 неразоуиниѡ] 177r15 ∅ - ∅

197r3 же] 177v25 ∅ - ∅

198v7 ѡмоинити] 179v2 ∅ - ∅

199r9 вѣзати ѣ] 180r6–7 вѣдати вѣвѣстиль ѣ (?) ἀντιπαρασχεῖν ἐπηγγείλατο

199r24 ѡεῶρε] 180r22 ∅ - ∅

Језички србизми у нашем тексту су ретки, ако не узмемо у обзир старије појаве као развој назалних самогласника, прелаз *у у *i* и једначење полугласника. Уочавају се следеће појаве:

1. фонетски србизми: *v(b)sak-* (189v4: в’сакоуоу; 191r10: в’сакоуоу; 193v4: в’сакъ; 196r5: в’сакѡ; 196v6: в’сакыѣ; 198v5: в’сакѡ), *vzupiti* (199r23: в’зоуѡиниѡи);
2. морфолошки србизми: *-e* (ген. јед. жен. р.) (198v20: ѣгове); *jegov-* (190r15: ѣговѣѡи; 192v6: ѣгова; 192v10: ѣгова; 193v1: ѣгова; 195v18: ѣговы; 196r20: ѣговѣхъ; 198v20: ѣгове), *togov-* (192v2–3: тогова); *-mo* (1. л. мн.; 189v23–24: ѡстависѡу; 196r1: приложисѡу);
3. лексички србизми: *šuma* ‘шума’¹⁴ (192v8: шоуоу – ὕληс).

¹⁴ Код овога примера је посреди погрешан превод. Грч. ὕλη значи како ‘шума’ тако и ‘твар, материја’. Међутим, на овом месту (PG 39, 1828B) постоји друго значење (уп. латински превод *materiam*); но преводилац је изабрао прво значење. Ваља нагласити да реч *шума* постоји и у бугарском (уп. Skok 1973, 422, s. v. *šuma*).

Само је изузетно засведочено отврдњивање првотно мекога *r*: прѣвопастыѣ8 (194г22).

Има и неколико примера прелаза **ij* > *eј*, који истина није изворни српски рефлекс, већ се може лако протумачити као утицај македонске редакције црквенословенскога језика. Ова појава долази готово искључиво у наставку генитива множине *i*-основа: сѣтѣи (196г20), стрѣи (196в4), дѣтѣи (197г25), напастѣи (199в13); житѣнскаѣ (197в20–21). Облик *ljubov-* са *o* на месту прасловенскога задњег јера је уобичајен у српском средњовековном књижевном језику, а потиче такође из западнобугарског или македонског старословенског језика и налази се једанпут у нашем тексту: љубовѣ (189в18–19). За разлику од других текстова Београдског зборника бр. 26,¹⁵ у Слову Псеудо-Нектарија нема трагова средњобугарских матица (нпр. замена назала, прелаз јерова у *e* и *o*).

Морфосинтактичка појава, која може потпомоћи да одредимо домовину преводиоца, јесте израз компаратива конструкцијом *po* + позитив/компаратив. Ова појава је засведочена неколико пута у нашем тексту:

- 192в13 по много – πλεῖον
- 195г25 по прѣславѣно – παραδοξότερον
- 195г26 страшно и по горше – χαλεπώτερα
- 199г18 по вѣще – περισσῶς.

Ова конструкција компаратива постоји, како је добро познато, у бугарском¹⁶ и у македонском,¹⁷ осим тога, и у јужносрпском призренско-тимочком наречју.¹⁸ У бугарском су најстарији примери из XIII в. (у Орбелском Триоду), док за српски језик нема хронолошких података. На темељу ових облика компаратива може се претпоставити да је текст нашег слова био преведен у првој половини или око средине XIV в. на јужносрпском подручју.

Синтакса Слова Псеудо-Нектарија истиче се низом карактеристичних појава: узвичним дативом,¹⁹ великим бројем конструкција са чланом, између осталог, и честом употребом инфинитива са уводним чланом.

¹⁵ Штављанин-Ђорђевић и др. 1986, 45.

¹⁶ Vaillant 1958, 590 (§ 292); Мирчев 1963, 161сл. (§ 47); Иванова-Мирчева, Харалампиев 1999, 108.

¹⁷ Конески 1965, 120 (§ 143).

¹⁸ Brozović 1990, 74; Ивић 2001, 150 (§ 111).

¹⁹ Miklosich 1883, 588 (Nr. 7); Vondrák 1928, 261 (I. 8); Vaillant 1964, 189 (§ 122); Vaillant 1977, 85 (§ 1300); Мразек 1963, 258 (§ 85: восклицательный дательны. У старословенскоме долази само у Супрасаљском кодексу. У српкословенском Дамјановом зборнику из XIV века (бечки словенски рукопис бр. 24) постоје још три следе-

Наводимо барем неколико примера таквих појава.

Узвични датив:

189v9–10 ὦ πρῆσλακ'νομοῦ τυδεσн – Ὡ τοῦ θαύματος!

190v3–4 ωλε див'номоῦ помилowaniu – Βαβαί τῆς συμπαθείας!

198r25–26 ω велнемоῦ жестосрѣднѹ. ω велнкомоῦ со҃рровѣствоῦ – Ὡ σκληρότητος! ὦ ὠμότητος!

Конструкције са чланом:

189v6–7 даже до вѣтораго ꙗже къ намѣ пришѣствннѹ – ἄχρι τῆς δευτέρας αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς ἐπελεῦσεωσ

190r11 что же нже сѣзавын его бѣ. – Τί οὖν ὁ πλάσας αὐτὸν Θεὸς

193v6–7 ꙗже и скоро пѣиѣмь – (ἡμέρων ...) ἐν αἷς καὶ τὸ πεσεῖν ῥάδιον

194v21–22 не разоумѣю бо нже снѣ нарицаѣт' се – Ἄγνοῶ γὰρ τὴν κλησιν

196v9–11 и нже в'сѣмь злымь на-|чело прѣвоѣ и кон'ѣ сребролюбнѣ – καὶ τῆς τῶν πάντων κακῶν πρώτης καὶ τελευταίας, φιλαργυρίας

198r9–10 мы же своерод'нааго и ѣдиноплемен'на. ꙗже николиже нѣ что прог'нѣвав'ша. (... прѣзираѣмь) – Ἡμεῖς δὲ τὸν ὁμογενῆ, τὸν μηδέποτε ὑμᾶς (*ἡμᾶς) παρορμήσαντα, (... παρορῶμεν)

198r13–14 ꙗже не слышати гласа – πρὸς ἐλάσματα

198v2–3 ꙗже не помнловати – διὰ ἀσυμπαθείας.

Неке реченице су тешко разумљиве, а осим тога, има и читих погрешних превода. На лексичком нивоу споменимо следеће примере погрешног превода: ꙗкоже (191r14; Ὡς), цр̄кыѣ (197v5; δημόδη), добро (197v6; καλῶν), рнзы (197v26; ἐφόδια). Из синтактичких погрешних превода наводимо само следеће:

191r18–19 (чюдо ...) нже напрѣдъ слово скажетъ – (θαῦμα ...) ὃ καὶ παρακατιῶν ὁ λόγος δηλώσειεν

195v20–21 възеше – ἐξῆρε

195v22–23 и ꙗже обыч'ноѹ пакы прѣложити се повелѣ. – προβληθῆναι δὲ τὰ ἐκ συνηθείας προσέταξε.

ћа примера за узвични датив: (1) ωλε страшномоῦ таинствоῦ – Ὡ μυστηρίων ξένων (л. 146v14–15; Прокло цариградски, CPG 5832 = BHG 1839; Супр 506.16–17: ω таиньно дивньноѣ); (2) ω страшньнымь и дивньнымь вѣшемь. – Ὡ ξένων καὶ παραδόξων θαυμάτων! (л. 131v9–10; Григорије Антиохијски, CPG 7385; Уп. зб. 242a14–15: ω страшньнамаѣ и дивньнамаѣ вѣшмаѣ); (3) Ѡле новымь и прѣславнымь вѣшемь. – Ὡ καινῶν καὶ παραδόξων πραγμάτων! (л. 246r15–16; Јован Златоусти, CPG 4536).

Овим примерима се прикључују конструкције са неконгруентним падежима, које би се могле тумачити падежним синкретизмом јужно-српских наречја:

192г10 јаже ветѣха и прѣваа настоиещеє ськрыти – Ὡν ἵνα τὰς πάλαι καὶ πρῶτας τὸ παρὸν ταμείσωμεν

193v2–3 јако бо приспѣше чистыѣ дѣи и бжтвѣныѣ – Τῶν γὰρ ἀγνῶν καὶ θείων ... ἡμέρων καταλαβόντων

198г17 тоци рѣтныѣ – τὰς τῶν ὑδάτων ῥύσεις

198v13–14 и мы дароуимъ просе-|щнимъ намъ – Χαρισόμεθα καὶ αὐτοὶ τοῖς δεομένοις.

Преводни стил нашега текста карактерише се, с једне стране, неодаичним речима, а са друге, различитим проширењима. Наводимо следеће речи: благооувѣтанко (192г16; εὖ), дародатель (190v24, 196г22; δωτήρ), свѣтосианник (198г20–21; φῶς). Неодаичан је превод грчке речи αἰδιμος ‘саван, гласовит’ словенском речју приснопамятѣнь ‘увек у сећању’, где је преводилац пошао од сложенице са аѣи- ‘увек’ у првом делу.²⁰

Примери за двоструки превод (ἐν διὰ δυοῖν): толнка и прѣвелинка (190г5–6) – τὸ μέγιστον, вѣсѣа прѣно (191v21) – εἰσαεὶ, моуѣниа и бѣднн (192v16) – βασιάνων, свѣтѣ ѿгоа неѣѣръствниа въ соуѣтоу и поустошъ сьтвори (193v1–2) – εἰς φροῦδον τὸν ἑαυτοῦ πεποίηκε δυσσεβὲς βούλευμα, тѣню тѣк’мо (197г20) – μόνον.

Примери за проширивање: братоуѣбнствнѣ. моуѣлоуѣствомъ. и прѣлюбоуѣбнствомъ. и долослоуѣженнѣмъ (190г22–24) – τὰς ἀδελφοκτονίας; И јако нѣла сьврши се и коньць бѣ. (195v17) – Καὶ δὴ τῆς ἐβδομάδος τελειουμένης.

Уопште, превод нашег текста се разликује од средњобугарског превода тиме што у њему не превладава принцип дословног превода.

Текст садржи и неколико кратких библијских цитата, који, међутим, не придоносе хронологији превода, будући да се они или слажу са старословенским текстовима, или нема изданог текста са којим се слажу; уп. нпр.:

не дасть бо насъ прѣтѣскы рещи въ ловитвоу зовѣомъ ихъ. (Пс 123.6; 192г8–9) – Син: Блѣнъ ѣъ: Їже не дасть насъ въ ловитвѣж зѣвоуѣ ихъ:~

понеже сьтвористе единомуу братоу моуѣмоу мьн’шемоу, м’нѣ сьтвористе. (Мт 25.40; 198v22–24) Ἐφ’ ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. – Мар: понеже сьтвористе единомуу отъ малыхъ братрѣ монхѣ мьншихъ мьнѣ сьтвористе. ἐφ’ ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε.

²⁰ Идентичан превод у Житију Варлаама и Јосафа, СДЯ VIII: 565, s. v. приснопамятѣныи.

иже въ ме вѣроуѣтъ. аще и оумреть нъ живъ боудеть. (Јв 11.25; 199vб-7) ὁ εἰς ἐμὲ, λέγων, πιστεύων, κἀν ἀποθάνῃ ζήσεται. – Мар: вѣроуѣти въ мѧ аште оумреть оживеть. (Pg SK^f: живъ бждеть)²¹ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ κἀν ἀποθάνῃ ζήσεται.

Из свега изложеног произлази да је текст Слова (Псеудо-)Нектарија цариградског „In Theodorum martyrem“ највероватније настао у првој половини XIV в. у јужном делу Србије. Уврштава се, дакле, међу друге српскословенске преводе тога доба,²² као нпр. Јерусалимски типик, полемички списи Григорија Паламе,²³ дела Псеудо-Дионисија Ареопагита,²⁴ полемичке расправе византијског цара Јована VI Кантакузина,²⁵ други превод Историјске Палеје²⁶ или апокриф о Јосифу и Асенети.²⁷ Постојање другог јужнословенског превода овог слова необично је стога што је готово у исто време, вероватно у Бугарској, већ направљен превод, који се очувао такође у неколико српских преписа. У источнословенску књижевност оба јужнословенска превода, српски и средњобугарски, нису продирали, можда зато што је тамо већ постојало друго слово на исти празник.

²¹ Алексеев и др. 1998, 52.

²² Уопште о српским преводима са грчког у XIV: Богдановић 1980, 164–189 (Глава III: У знаку Свете Горе, 1300–1389), Трифуновић 1994, 234 сл., Турилов 2012.

²³ Kakridis 1988; Kakridis, Taseva 2014.

²⁴ Fahl S., Fahl D. 2010–2015.

²⁵ Турилов 2012, 560.

²⁶ Reinhart 2005.

²⁷ Reinhart 2010.

ЛИТЕРАТУРА

- Алексеев и др. 1998: А. А. Алексеев, А. А. Пичхадзе, М. Б. Бабицкая, Е. Л. Алексеева, Е. И. Ванеева, А. М. Пентковский, В. А. Ромодановская, Т. В. Ткачева, *Евангелие от Иоанна в славянской традиции*, Санкт-Петербург 1998.
- Амфилохий 1875: *Описание Воскресенской новоиерусалимской библиотеки*, Архимандрита Амфилохия, Москва 1875.
- Бернштейн 1948: С. Б. Бернштейн, *Разыскания в области болгарской исторической диалектологии*, Москва–Ленинград 1948.
- Богдановић 1978: Д. Богдановић, *Каталоги ћирилских рукописа манастира Хиландара – Д. Медаковић, Старе шћамјане књије манастира Хиландара*, Београд 1978.
- Богдановић 1980: Д. Богдановић, *Историја старе српске књижевности*, Београд 1980.
- Богдановић 1982: Д. Богдановић, *Инвентар ћирилских рукописа у Југославији (XI–XVII века)*, Београд 1982.
- Богдановић и др. 2011: Д. Богдановић, Љ. Штављанин-Ђорђевић, Б. Јовановић-Стипчевић, Љ. Васиљев, Л. Цернић, М. Гроздановић-Пајић, *Опис ћирилских рукописних књија манастира Високи Дечани*, књига прва. Прир. Н. Р. Синдик, Београд 2011.
- Иванова 2008: К. Иванова, *Bibliotheca hagiographica balcano-slavica*, София 2008.
- Иванова-Мирчева, Харалампиев 1999: Д. Иванова-Мирчева, И. Харалампиев, *История на българския език*, София 1999.
- Ивић 2001: П. Ивић, *Дијалектологија српскохрватског језика. Увод и шћокавско наречје*. Прир. Д. Петровић (Целокупна дела II), Сремски Карловци – Нови Сад 2001.
- Конески 1965: Б. Конески, *Историја на македонскиот јазик*, Скопје 1965.
- Мразек 1963: Р. Мразек, *Дателный падеж в старославянском языке*, Исследования по синтаксису старославянского языка (Сборник статей), Прага 1963, 225–261.
- Мирчев 1963: К. Мирчев, *Историческа граматика на българския език*, София 1963.
- Пичхадзе 2011: А. А. Пичхадзе, *Переводческая деятельность в домонгольской Руси. Лингвистический аспект*, Москва 2011.
- Проловић 1986: Ј. Проловић, *Српски рукописи XIII и XIV века у Бечу и манастир Хиландар*, Хиландарски зборник 6 (1986) 163–269 (+ 38 табл., 77 ил.).
- Свенцицький 1906: И. С. Свенцицький, *Опис рукописів Народного дому з колекції Ант. Петрушевича*, ч. 1, Львів 1906.
- СДЯ VIII: *Словарь древнерусского языка (XI–XIV вв.)*, том VIII (пре–пробъженіе), Москва 2008.

- Суботин-Голубовић 2009: Т. Суботин-Голубовић, *Јов, монах, њрејисувач (? – ?)*, Хиландар, друга половина XIV в., Српски биографски речник, 4 (И-Ка), Нови Сад 2009, 422.
- Трифуновић 1994: Ђ. Трифуновић, *Сѣара срѣска књижевностѣ*, Београд 1994.
- Турилов 1986: А. А. Турилов, *Предварительный список славяно-русских рукописных книг XV в., хранящихся в СССР (Для Сводного каталога рукописных книг, хранящихся в СССР)*, Москва 1986.
- Турилов 2012: А. А. Турилов, *Южнославянские переводы XIV—XV вв. и корпус переводных текстов на Руси (К 110-летию выхода в свет труда А. И. Соболевского)*, Межславянские культурные связи эпохи средневековья и историколингвистическое исследование истории и культуры славян, Москва 2012, 556–583.
- Турилов, Мошкова 1999: А. А. Турилов, Л. В. Мошкова, *Славянские рукописи афонских обителей*. Под редакцией А.-Э. Н. Тахиаоса, Фессалоники 1999.
- Цернић 1981: Л. Цернић, *О аѣрибуѣији средњовековних срѣских ћирилских рукоѣиса*, Текстологија средњовековних јужнословенских књижевности. Међународни научни скуп, 14–16. новембра 1977, Београд 1981, 335–360 (+ 74 ил.).
- Христова и др. 2009: Б. Христова, В. Загребин, Г. Енин, Е. Шварц, *Славянские рукописи болгарского происхождения в Российской национальной библиотеке – Санкт-Петербург*, София 2009.
- Штавлѣанин-Ђорђевић и др. 1986: Љ. Штавлѣанин-Ђорђевић, М. Гроздановић-Пајић, Л. Цернић, *Оѣис ћирилских рукоѣиса Народне дѣблиоѣеке Срѣије*, Београд 1986.
- Birkfellner 1975: G. Birkfellner, *Glagolitische und kyrillische Handschriften in Österreich*, Wien 1975.
- Brozović 1990: D. Brozović, *Narečja*, u: Jezik, Srpskohrvatski/Hrvatskosrpski, Hrvatski ili srpski, Enciklopedija Jugoslavije, 6 (Јап-Кат), Загреб 1990, 67–87.
- Čertorickája 1994: *Vorläufiger Katalog Kirchenslavischer Homilien des beweglichen Jahreszyklus aus Handschriften des 11.–16. Jahrhunderts vorwiegend ostslavischer Provenienz*. Zusammengestellt von Tat'jana V. Čertorickája, Düsseldorf 1994.
- Fahl S., Fahl D. 2010–2015: S. Fahl, D. Fahl, *Das Corpus des Dionysios Areiopagites in der slavischen Übersetzung von Starec Isaija (14. Jahrhundert)*, I–V, Freiburg i. Br. 2010–2015.
- Kakridis 1988: I. Kakridis, *Codex 88 des Klosters Dečani und seine griechischen Vorlagen. Ein Kapitel der serbisch-byzantinischen Literaturbeziehungen im 14. Jahrhundert*, München 1988.
- Kakridis, Taseva 2014: Y. Kakridis, L. Taseva, *Gregorius Palamas. Gegen die Lateiner – Traktate von Gregorius Palamas und Barlaam von Kalabrien in kirchenslavischer Übersetzung*, Freiburg i. Br. 2014.

- Miklosich 1883: F. Miklosich, *Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen*.
Vierter Band: Syntax, Wien 1883.
- Mircea 2005: I. R. Mircea, *Répertoire des manuscrits slaves en Roumanie. Auteurs byzantins et slaves*, Sofia 2005.
- Reinhart 2005: J. Reinhart, *Die älteste Bezeugung der historischen Paläa in slavischer Übersetzung*, Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор 73 (2008) 45–75.
- Reinhart 2010: J. Reinhart, *Њосиф и Аснета в славянски превод, Пѣнне длао Георгню*.
Сборник в чест на 65-годишнината на проф. дфн Георги Попов. Прир. М. Њовчева, Софија 2010, 478–491.
- Skok 1973: P. Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, knj. 3 (poni – Ž),
Zagreb 1973.
- Vaillant 1958: A. Vaillant, *Grammaire comparée des langues slaves*, tome II/2 (Morphologie; Deuxième partie: Flexion pronomiale), Lyon–Paris 1958.
- Vaillant 1964: A. Vaillant, *Manuel du vieux-slave*. tome 1: Grammaire, Paris 1964.
- Vaillant 1977: A. Vaillant, *Grammaire comparée des langues slaves*, tome V: La syntaxe,
Paris 1977.
- Vondrák 1928: W. Vondrák, *Vergleichende Slavische Grammatik*, II. Band: Formenlehre und Syntax, 1928².

Johannes Reinhart

THE SERMON OF (PSEUDO-)NECTARIUS OF CONSTANTINOPLE
“IN THEODORUM MARTYREM” (CPG 4300; BHG 1768)
IN A SERBIAN CHURCH SLAVONIC TRANSLATION

SUMMARY

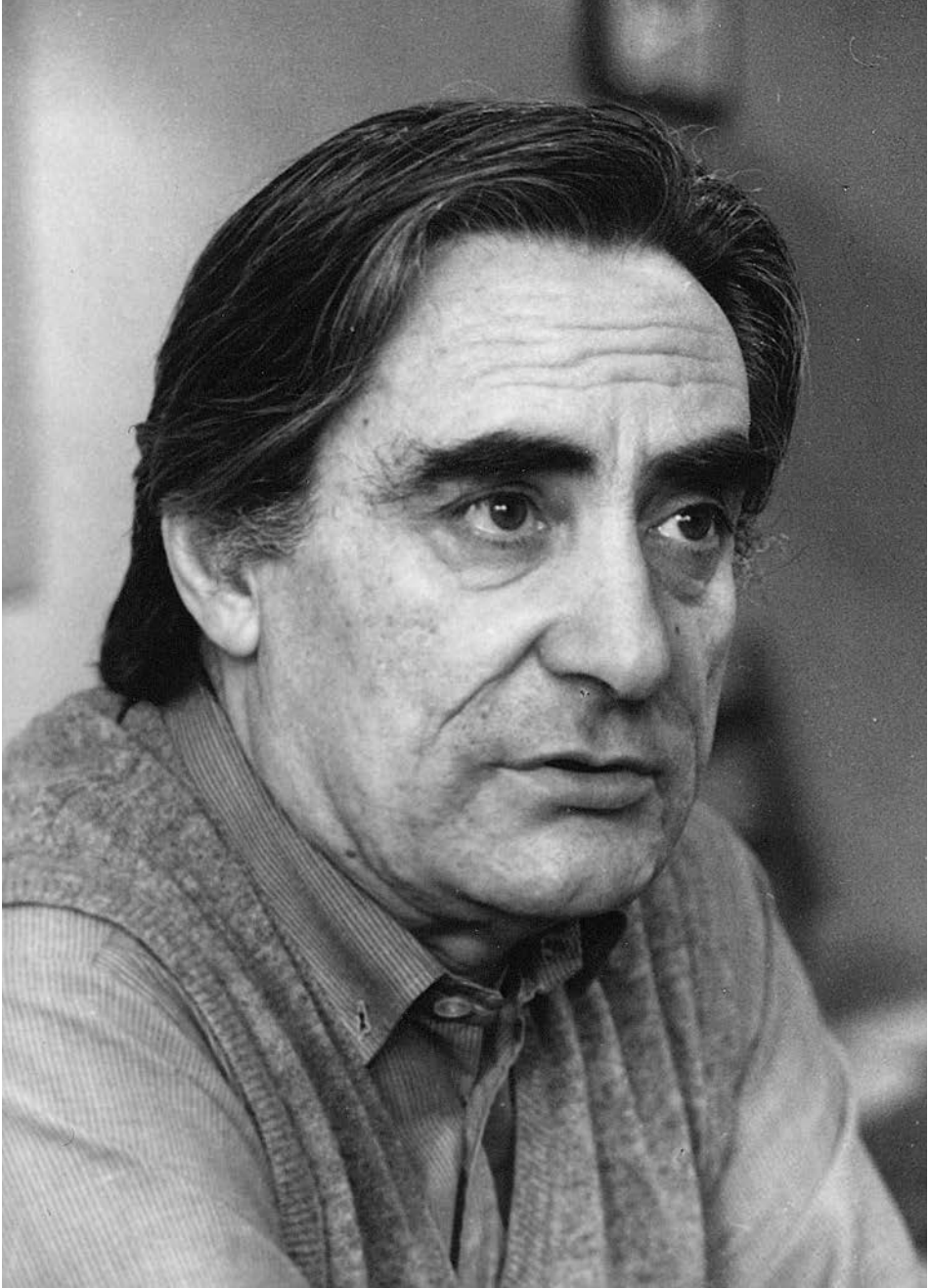
In Slavic literature there are three different translations of (Pseudo-)Nectarius of Constantinople's sermon “In Theodorum martyrem”, one extant only in East Slavic manuscripts and two made at the end of the Middle Ages in South Slavic lands. One of these South Slavic translations has come down to us in several copies and was probably made in Bulgaria. The other one is known only in two Serbian manuscripts of the 14th century.

The paper treats the Serbian translation, publishing it and analysing its language. On the basis of this analysis it is probable that the text originated in the Southern parts of Serbia in the first half of the 14th century.

ЛИКОВНИ ПРИЛОЗИ

Сл. 1. Димитрије Богдановић

Сл. 2. Димитрије Богдановић, децембар 1985.

Сл. 3. Слева надесно: Драган Недељковић, Дејан Медаковић,
јеромонах Хризостом (Столић), Димитрије Богдановић и непозната особа

Сл. 4. Слева надесно: Соња Богдановић (трећа), Димитрије Богдановић (четврти),
Фрањо Баришић (пети) на промоцији Каталога ћирилских рукописа манастира
Хиландара, САНУ, 1978.

Сл. 5. Здесна налево: Димитрије Богдановић, помоћник управника Народне библиотеке Милорад Најдановић, његова светост патријарх српски господин Герман, непосредно по отварању нове зграде Народне библиотеке (1973)

Сл. 6. Иво Андрић (други слева) у посети Археографском одељењу; слева надесно: Димитрије Богдановић (први), помоћник управника Народне библиотеке Милорад Најдановић (четврти) и манипулант у библиотеци Милан Јакшић (пети)

Сл. 7. Димитрије Богдановић (први слева) са Светозаром Радојчићем и супругом Соњом у Семинару за историју уметности Филозофског факултета

Сл. 8. Димитрије Богдановић (први слева) у Институту за историју уметности Филозофског факултета с Дејаном Медаковићем (у средини) и Радованом Самарцићем (здесна)

Сл. 9. Слева надесно: Димитрије Богдановић, Бранислав Црнчевић, Матија Бећковић, Дејан Медаковић, Душан Радовић и Стеван Раичковић на Светој Гори

Сл. 10. Димитрије Богдановић с колегама у Сентандреји: Стојан Вујичић (други слева), Динко Давидов (седи у средини), Сретен Петковић и Миодраг Јовановић (стоје здесна)

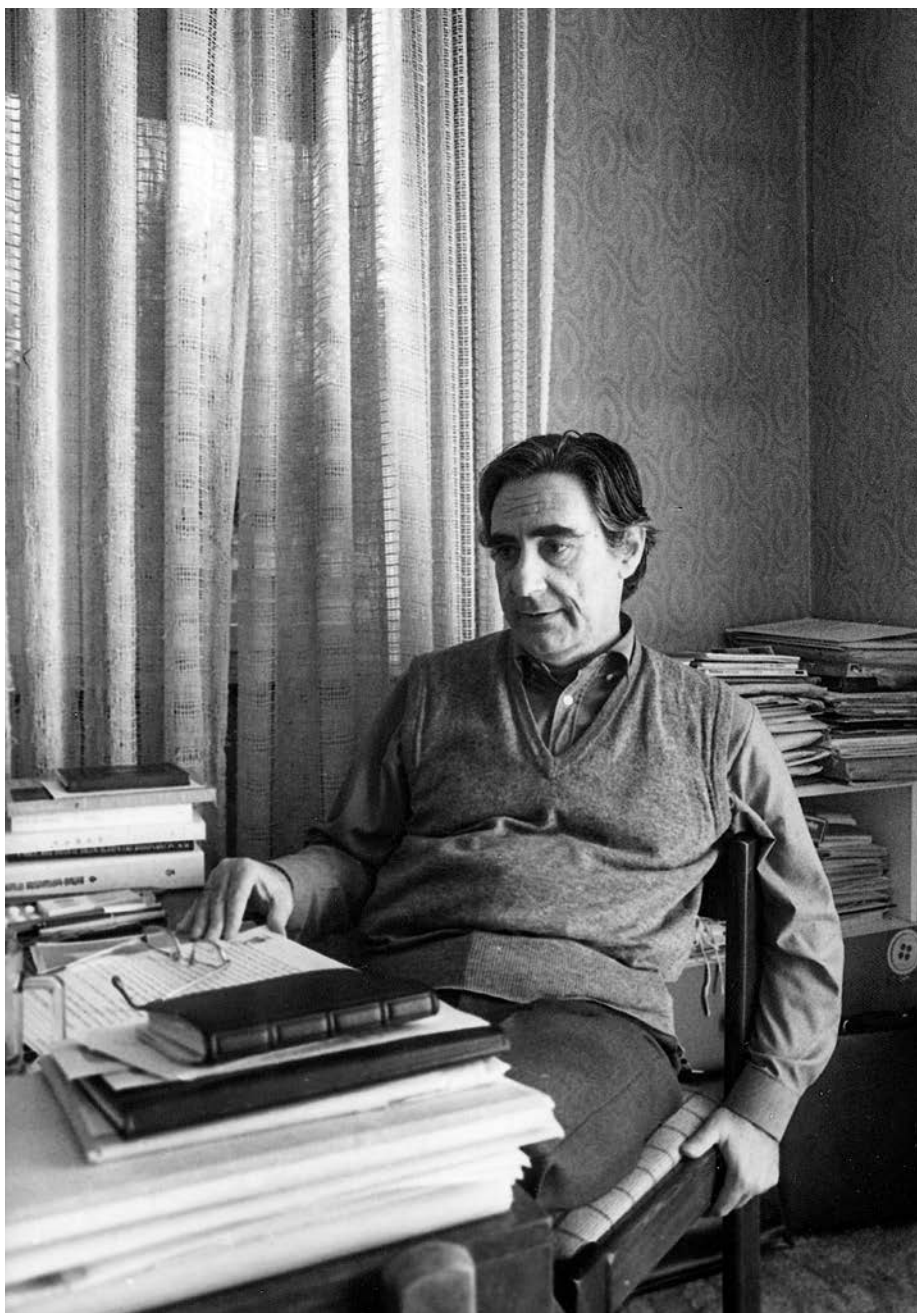

Сл. 11. Димитрије Богдановић с колегама у Раваници: Јованка Калић (прва слева),
Фрањо Баришић (трећи слева), Станислав Хафнер (пети), Радован Самарџић
(шести)

Сл. 12. Димитрије Богдановић с Димитријем Стефановићем у Великој Ремети

Сл. 13. Димитрије Богдановић држи предавање на Универзитету Колумбус (Охајо)

Сл. 14. Димитрије Богдановић у својој радној соби

IX F 70 (5 14)

Зборник ходошки

Ванф, IV + 188 + 3 ; 21,0 x 14,0 ; 16,5 x 8,5 ; 26 ;
 Чешкију издацима

Сб. 1	1 - 8	зан. н. 1, 8	
2	9 - 16	зан. н. 9	
3	17 - 24		
4	25 - 32		
5	33 - 40		
6	41 - 48		
7	49 - 56		
8	57 - 64		
9	65 - 72		
10	73 - 80		
11	81 - 88		
12	89 - 96		
13	97 - 104		
14	105 - 112		
15	113 - 120		
16	121 - 128	зан. н. 128	
17	129 - 136	зан. н. 129, опис. 139 , н. 131, опис. 135	
18	137 - 144	зан. н. 140	
19	145 - 152	зан. н. 146	
20	153 - 160		
21	161 - 169	опис. н. 163	
22	169 - 176	опис. н. 174	
23	177 - 184	зан. н. 181, 184	
24	185 - 188	зан. н. 185, 188 (отри лист.)	

Све издацима нешто је за -
 јавно издати; он редовно -
 појави се додатком нешто

Аус. архив = VV

Зам:
 Брест Прага. иски. до издацима н. 8-9 Мафарија прекописување
 црква Карл. мост. ; о време издацима н. 9' при гну: (Тол. 1, 8 и 9
 ex libro, Compendium Syntagmatis Matthaei Vlastensis continens, sec. XVI clar-
 taceo in 4., Bibliotheca metropolitana Carlovicensis, transmissa sunt).

Ка н. 130 при гну. Маф. црква: Fol. isthoc, hunc spectat, an ad firmam
 Codicis, incertum.

Сл. 15. Опис Ходошког зборника (Народни музеј, Праг), радни материјал

Leraan, 26. / 1345
 71, 81, 89, 97, 108, 116, 118, 129, 130
 100' 141
 Leraan, 4. p. 32
 (130/324)

2; 16, 24, 29, 31, 32, 33, 35, 80, 85, 106, 113, 129, 130, 139'

Писку: скуптавни за јур-авогути (Великунт),

Неправилан, 141 и. (последњи, 141, само уредан);
 25, 5 x 19, 0; 20, 0 x 14, 0; (33 - 31, 32, 32, 27, 28)

Купо конвентуал. одређен.
 Остале свештенике бити делом професионалне месече (?)

16. 1 1-8 1812
 2 9-16
 3 17-24
 4 25-32
 5 33-40
 6 41-48
 7 49-54
 8 55-62
 9 63-69
 10 70-77
 11 78-85
 12 86-93
 13 94-101
 14 102-109
 15 110-117
 16 118-125
 17 126-133
 18 134-141

1. 14 месеца утима ладонан
 Недостатак ула свештеника
 1 36 разе проф. месече
 1. 14 месеца утима ладонан
 1. 24 месеца (Зубованко се јавио)
 1. 141 само уредан)

(6) ✓
 (7) ✓

$1 \times 0 = 0$
 $1 \times 6 = 6$
 $1 \times 7 = 7$
 $16 \times 8 = 128$
 (141) ✓

Лоцијије ознаке словном не слању се са Лиш.
 због св. (7) која недостигаји!
 14. 8 91. итс.

Сл. 16. Опис рукописа бр. 32 из збирке манастира Дечана, радни материјал

- (узне редослед)
- К 111) Синтагма Мавроје Влашковић, срп., XIV в. Ђакоп, 294 л. 290 x 225 мм. ²¹⁰ Записи.
- К 112) Синтагма Мавроје Влашковић, срп., XVI в. Ђакоп, 160 л. 320 x 245 мм.
- Манастирски списак (с. Гарашино) ¹⁸⁷
- К 113) Капош Матајевић, срп., XIV в. Ђера-
Менић, 133 л. 230 x 155 мм. Записи.
- К 114) ¹⁸⁸ Манастир, срп., крај XIV - пр. XV в.
Ђакоп, 236 л. 255 x 175 мм. Записи.
- Зависањ (са манастиром) као 108
- К 115) ¹⁸⁹ Манастир, срп., крај XIV - пр. XV в.
Ђакоп, 267 л. 220 x 145 мм. Записи.
- К 116) Зависањ, срп., жуп. Герашино, XVI -
XVII в. Ђакоп, 161 л. 210 x 145 мм.
Записи
- К 117) Манастир, срп., XV в. Ђакоп,
161 л. 210 x 130 мм. Записи.
¹⁶² ¹⁴⁰

Сл. 17. Радни материјал из 1977. године за Инвентар ћирилских рукописа у Југославији (XI-XVII века)

САДРЖАЈ

Уводна реч	7
ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ И РУКОПИСНО НАСЛЕЂЕ	11
Мирјана Бошков	
Тропар и кондак кијевском кнезу Владимиру у рукопису Данила Крпца	13
MIRJANA BOŠKOV	
A TROPARION AND A KONTAKION DEDICATED TO THE KIEVAN PRINCE VLADIMIR IN THE MANUSCRIPT OF DANIL KRPAС	33
Зорица Витић	
„Слово о житију светог Антонија“ Гаврила Тројичанина	35
ZORICA VITIĆ	
“THE SERMON ABOUT THE LIFE OF ST. ANTHONY” BY GAVRILO TROJICANIN	45
Јасмина Грковић-Мејџор	
ЧУДО, ДНЕЋ И ДНЕО У СТАРОСЛОВЕНСКОМ ЈЕЗИКУ	55
JASMINA GRKOVIĆ-MAJOR	
ЧУДО, ДНЕЋ AND ДНЕО IN OLD CHURCH SLAVONIC	66
Аксинија Джурова, Диљана Радославова	
Новооткрити фрагменти од Ловешкија Дамаскин: Предварителни бележки	67
AxINIJA DŽUROVA, DI LJANA RADOSLAVOVA	
NEW-FOUND FRAGMENTS FROM THE LOVECH DAMASKIN: PRELIMINARY NOTES	83
Климентина Иванова	
Панигирик № 282 од Библиотека на Србјската патриаршија в контекста на Балканската кирилска книжнина	93
KLIMENTINA IVANOVA	
THE BOOK OF PANEGYRICS AT THE LIBRARY OF THE SERBIAN PATRIARCHATE IN THE CONTEXT OF THE BALKAN CYRILLIC LITERATURE	122

ТОМИСЛАВ ЈОВАНОВИЋ БИБЛИЈСКА И АПОКРИФНА ПОДЛОГА ПРОЛОШКОГ ЖИТИЈА СВЕТОГ ПРОРОКА ЈЕРЕМИЈЕ	123
TOMISLAV JOVANOVIĆ BIBLICAL AND APOCRYPHAL PATTERNS OF THE PROLOGUE VITA OF THE HOLY PROPHET JEREMIAH	142
Јанис Какридис по, последн, последоаџтнџ: ОТ «МЕТАФИЗИКИ ПРЕДЛОГОВ» К ИСТОРИЧЕСКОЙ ГРАММАТИКЕ	149
YANNIS KAKRIDIS по, последн, последоаџтнџ: FROM THE "METAPHYSICS OF PREPOSITIONS" TOWARDS HISTORICAL GRAMMAR	163
МИРОСЛАВ А. ЛАЗИЋ ОД БОЖИДАРА ВУКОВИЋА ДО ДИОНИЗИЈА ДЕЛА ВЕКИЈЕ: ИДЕНТИТЕТ И ПСЕВДОНИМ У КУЛТУРИ РАНОГ МОДЕРНОГ ДОБА	165
MIROSLAV A. LAZIĆ FROM BOŽIDAR VUKOVIĆ TO DIONISIO DELLA VECCHIA: THE IDENTITY AND PSEUDONYM IN EARLY MODERN CULTURE	185
КАТАРИНА МАНО-ЗИСИ НЕПОЗНАТИ ПРЕПИС СЛУЖБЕ СВЕТОМ КНЕЗУ ЛАЗАРУ И СЛОВА О КНЕЗУ ЛАЗАРУ ИЗ ТРЕЋЕ ДЕЦЕНИЈЕ XV ВЕКА	187
KATARINA MANO-ZISI AN UNKNOWN COPY OF THE SERVICE TO HOLY PRINCE LAZAR AND THE NARRATION ON PRINCE LAZAR FROM THE THIRD DECADE OF THE 15 TH CENTURY	201
АНИСАВА МИЛТЕНОВА АН УНЕКПЛОРЕД МАНУСКРИПТ ВИТН АПОКРИФА ИН ТЕ КОЛЛЕКЦИОН ОФ ВАЛТАЗАР БОГИШИЋ	211
АНИСАВА МИЛТЕНОВА ЈЕДАН НЕПРОУЧЕНИ РУКОПИС КОЈИ САДРЖИ АПОКРИФЕ ИЗ ЗБИРКЕ ВАЛТАЗАРА БОГИШИЋА	226
АЛЕКСАНДАР НАУМОВ ТЕОЛОГИЈА У СПИСИМА ЂУРЂА ЦРНОЈЕВИЋА И БОЖИДАРА ВУКОВИЋА	227
ALEKSANDER NAUMOW THEOLOGY IN THE WRITINGS OF ĐURAĐ CRNOJEVIĆ AND BOŽIDAR VUKOVIĆ	238

ЉИЉАНА И. ПУЗОВИЋ	
ПРИКУПЉАЊЕ ПИСАНИЈЕ ПРЕМА КАТАСТИХУ МАНАСТИРА ХИЛАНДАРА (БР. 521): ПРИЛОГ ИСТОРИЈИ СРПСКЕ ЦРКВЕ И НАРОДА КРАЈЕМ XVII И ПОЧЕТКОМ XVIII ВЕКА	239
LJILJANA I. PUZOVIĆ	
PIOUS DONATIONS (PISANIYA), ACCORDING TO THE KATASTICH OF THE HILANDAR MONASTERY (№ 521): A CONTRIBUTION TO THE HISTORY OF THE SERBS AND THE EASTERN ORTHODOX CHURCH IN THE LATE 17 TH AND THE EARLY 18 TH CENTURY	263
ЈОХАНЕС РАЈНХАРТ	
СЛОВО (ПСЕУДО-)НЕКТАРИЈА ЦАРИГРАДСКОГ „IN THEODORUM MARTYREM“ (СРГ 4300; ВНГ 1768) У СРПСКОСЛОВЕНСКОМ ПРЕВОДУ	265
JOHANNES REINHART	
THE SERMON OF (PSEUDO-)NECTARIUS OF CONSTANTINOPLE “IN THEODORUM MARTYREM” (СРГ 4300; ВНГ 1768) IN A SERBIAN CHURCH SLAVONIC TRANSLATION	285
НАТАЛИЈА В. РАМАЗАНОВА	
СЕРБСКЕ СВЕТАТЕЛИ САВВА И АРСЕНИЈ В РУССКИХ ПЕВЧЕСКИХ РУКОПИСЯХ	287
NATALIA V. RAMAZANOVA	
SERBIAN SAINTS SAVA AND ARSENJE IN RUSSIAN CHANT COLLECTIONS	297
ВИКТОР САВИЋ	
ПРЕПИС КАРЕЈСКОГ ТИПИКА ИЗ XVI ВЕКА (АХС 134/135)	299
VIKTOR SAVIĆ	
A 16 TH -CENTURY MANUSCRIPT COPY OF THE TYPIKON OF KARYES (AHS 134/135)	322
ЈОВАНА СТАНОЈЛОВИЋ	
ОРНАМЕНТИКА РУКОПИСНИХ КЊИГА МОНАХА РОМАНА (ДРУГА ЧЕТВРТИНА XIV ВЕКА)	325
JOVANA STANOJLOVIĆ	
ORNAMENTATION IN THE MANUSCRIPTS WRITTEN BY THE MONK ROMAN (THE SECOND HALF OF THE 14 TH CENTURY)	344
ЈАН СТРАДОМСКИ	
ДВІЕ НЕТИПОВЕ РЕДАКСЈЕ КОРМЦЕЈ ШВ. САВУ В ЗБИОРАХ РҘКОПІСЉВ СЕРКІЕВНУХ В ПОЛСЦЕ	357

JAN STRADOMSKI TWO COPIES OF AN ATYPICAL RECENSION OF THE NOMOCANON OF SAINT SAVA (KRMČIJA) IN RELIGIOUS MANUSCRIPT COLLECTIONS IN POLAND	373
ТАТЈАНА СУБОТИН-ГОЛУБОВИЋ Хиландар 608 (МИНЕЈ ЗА ДЕЦЕМБАР) – ВЕСНИК ПРОМЕНА У ЛИТУРГИЈСКОМ ЖИВОТУ СРЕДЊОВЕКОВНЕ СРБИЈЕ	375
TATJANA SUBOTIN-GOLUBOVIĆ HILANDAR № 608 (DECEMBER MENAION): THE HERALD OF CHANGE IN THE LITURGICAL LIFE OF MEDIEVAL SERBIA	397
ЈАНИС ТАРНАНИДИС Слика српске списатељске и духовне делатности у XIII и XIV веку која се јавља у синајским словенским рукописима пронађеним 1975. године	399
YANNIS TARNANIDIS THE IMAGE OF SERBIAN LITTERARY AND SPIRITUAL ACTIVITY IN THE 13 TH AND 14 TH CENTURIES AS REFLECTED IN SLAVIC MANUSCRIPTS FOUND IN 1975 IN THE MOUNT SINAI	410
СЕРГЕЙ Ю. ТЕМЧИН Образ св. Вассиана Константинопольского как модель развития культа св. Прохора Пшинского: гимнография и агиография	411
SERGEY Y. TEMCHIN THE IMAGE OF BASSIANOS OF CONSTANTINOPLE AS THE MODEL FOR THE DEVELOPMENT OF THE CULT OF ST. PROHOR OF RČINJA: HYMNOGRAPHY AND HAGIOGRAPHY	425
БРАНИСЛАВ ТОДИЋ О једном месту у повељи Стефана Немањића Хиландару	427
BRANISLAV TODIĆ ON ONE PASSAGE IN THE CHARTER OF STEFAN NEMANJIĆ FOR HILANDAR	435
МАРИНА В. ЧИСТЯКОВА О јужнословјанских преводима Стишног пролога	437
MARINA V. CHISTYAKOVA SOUTH SLAVIC TRANSLATIONS OF THE VERSE PROLOGUE	455

СЕЃАЊА	457
ВЛАДЕТА ЈЕРОТИЋ ДИМИТРИЈЕ БОГДАНОВИЋ – У МОМЕ СЕЃАЊУ	459
КРАСИМИР СТАНЧЕВ С ДИМИТРИЕ БОГДАНОВИЧ В КОМИСИЈАТА ЗА РЃКОПИСИ НА СИВАЛ	463
ДИМИТРИЈЕ СТЕФАНОВИЋ СЛУЖБА ПРЕСВЕТОЈ БОГОРОДИЦИ У ЧАСТ И СПОМЕН ЧУДОТВОРНЕ ЈОЈ ИКОНЕ ВЕЛИКОРЕМЕТСКЕ: ОСВРТ НА ПРЕВОД АКАДЕМИКА ДИМИТРИЈА БОГДАНОВИЋА	469
ЛИКОВНИ ПРИЛОЗИ	473

SCALA PARADISI
АКАДЕМИКУ ДИМИТРИЈУ БОГДАНОВИЋУ У СПОМЕН
1986–2016

СЛОВЕНСКИ И СРПСКИ СРЕДЊИ ВЕК
Књига 1

Уредник серије
Јасмина Грковић-Мејџор

Издаје
Српска академија наука и уметности
Београд, Кнез Михаилова 35

Технички уредник серије
Виктор Савић

Обрада ликовних прилога, слог и прелом
Мирослав Лазић

Тираж
400 примерака

Штампа и повез
Службени гласник, Београд

© Српска академија наука и уметности
2018

CIP - Каталогизација у публикацији - Народна библиотека Србије, Београд

811.163.1(082)

091=16(082)

SCALA paradisi. Академику Димитрију Богдановићу у спомен : 1986–2016 : примљено на VI скупу Одељења језика и књижевности, од 26. јуна 2018. године, на основу реферата академика Јасмине Грковић-Мејдор и иностраног члана Анатолија Аркадјевича Турилова / уредници Анатолиј Аркадјевич Турилов ... [и др.]. – Београд : САНУ, 2018 (Београд : Службени гласник). – 487 стр. : илустр. ; 24 см. – (Словенски и српски средњи век / Српска академија наука и уметности. Одељење језика и књижевности, Старословенски одбор ; књ. 1)

На спор. насл. стр.: Scala paradisi. Scripta in memoriam Demetrii Bogdanović viri academici : 1986–2016. – Радови на више језика. – Тираж 400. – Напомене и библиографске референце уз текст. – Библиографија уз сваки рад. – Резимеи на енгл. или срп. језику.

ISBN 978-86-7025-802-0

а) Старословенски језик – Зборници

б) Словенски рукописи – Зборници

COBISS.SR-ID 271614988